

קונטרס הבינני

פרשת כי תבוא תשע"ט

שיעורי

**הרב שמועון שפיצער שליט"א
הנלמדים בבית המדרש 'בית אהרן'
רח' פחד יצחק 5, ביתר עילית ת"ו**

שנה א' חוברת מ"ט

 **לומדות
וחסידות**

A PROJECT OF

שמעו ותחי נפשכם!!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש
הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה
והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

קול לומדות וחסידות

בארה"ב

718-686-8300

ארץ ישראל

072-257-7726

להצטרף לקבלת השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:

info@lomdoschasidus.com

h0722577726@gmail.com

347-351-2400/053-311-0743

כל הזכויות שמורות

יוצא לאור ע"י

מפעל לומדות וחסידות

שנת ה'תשע"ט

 לומדות
וחסידות
כתבם על לוח ליבך

מפתח הענינים:

יום א' פרשת כי תבוא ט"ז אלול ה'תשע"ט

מדור אמונה וביטחון – פתיחת בעל חובת הלכבות – שיעור י"ט

עשיית מלאכה בתורת שליחות

בנאות דשא ירביצני \ לא אירא מה יעשה לי אדם \ כעובר ברחם אמו וכאפרוח בתוך הביצה \ יושב בסתר עליון \ דרך העולם להדחיק ולהתעלם \ דרך התורה להעלות את החששות על השולחן \ ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה \ כאן קודם החטא כאן לאחר החטא \ כל אחד ושליחותו \ קיום השליחות בשלמות \ אין עשיית מלאכה כדי להשיג פרנסה \ אהוב את המלאכה \ מלאכה שאינה מספקת לבעלה \ ההשתדלות לפי קיום השליחות בלבד \ קיום השליחות על-ידי לימוד התורה \ העלאת הניצוצות על-ידי עשיית מלאכה \ יד שליח כיד משלח \

יום ב' פרשת כי תבוא ט"ז אלול ה'תשע"ט

ההתבודדות על-פי משנת הצדיקים

אין הנביאים מתנבאים אלא מתוך התבודדות \ תנאי להשגת נבואות קטנות \ המטרה היא לסילוק המעכב את ההתקרבות לה' \ ההתעלמות מהחושים כאמצעי להגברת הריכוז \ הגברת כוח החושים מחלשת את הרצון הפנימי \ אבות האומה התבדלו מהמון העם \ חסידים הראשונים היו מפנים דעתם מענייני העולם \ יום ההתבודדות של הרמב"ם \ ברוב עם הדרת מלך \ התבודדות בין אלפי בני ישראל

יום ג' פרשת כי תבוא י"ז אלול ה'תשע"ט

התבודדות בתוך חברת בני אדם

הוי מחשב שכר מצוה כנגד הפסדה \ היציאה מגן המבוכה על-ידי מורה דרך \ קל בדעתו לשוב ולטעות \ הסכנה לבוא לידי גאווה והתנשאות \ אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו \ הסכנה לבוא לידי עצבות ומרה שחורה \ הסכנה להיות פורש מן הציבור \ הבטחת התורה לכולל עצמו עם הציבור \ טוב לאדם שיעשה נפשות לשכינה \ דרך חדשה בעשיית התבודדות \ דבריו עם בני אדם ולכו איננו

עמהם \ השארת רושם ההתבודדות לכל היום \ דעת קנית מה חסרת \ אני חלקך
ונחלתך בתוך בני ישראל \ סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה \

יום ד' פרשת כי תבוא י"ח אלול ה'תשע"ט

הכרת הטוב כדי להתגדל ולהתקרב לה' – הכרת הטוב לדרך החסידות

אורח טוב מהו אומר? \ הכרת הטוב בכל מצב \ הכרת הטוב כיסוד לעבודת ה' \
הכרת הטוב לאבות האומה \ התקין ופעל זהרי חמה \ ברוך שחלק מחכמתו ליראינו
\ מהכרת הטוב לענווה ומענווה לשפע \ הכרת הטוב על יסודות החסידות \ בל
ידח ממנו נידח \

מדור שבת קודש

צפרא דשבתא – ברכת החודש

להשמיע לעם שבבית הכנסת \ טעם ראשון לאמירת מי שעשה ניסים – לבקש על
קידוש החודש על-פי הראיה \ טעם שני לאמירת מי שעשה ניסים – להסמיך גאולה
לקידוש החודש \ עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה \ מר
אמר חדא ומר אמר חדא \ אור הגאולה מאיר את הנשמות \ שבת שלפני ראש
חודש תשרי \ אין אסתר מגדת את מולדתה \ ברכת ראש חודש תיקון לאמירת אתה
חונן \ בקשה לאהבת יראת שמים \

יום א' פרשת כי תבוא ט"ו אלול ה'תשע"ט

מדור אמונה וביטחון – פתיחת בעל הובת הלכות – שיעור י"ט

עשיית מלאכה בתורת שליחות

ילין על זה, מפני שיבין שהאלוקים עשה לו כך (לטובתו), וְטָרְפוּ בָּא אֱלֹוֹי בְּמִנְחָה וְהִשְׁקֵט וְשִׁלְחָה כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים כג, ב): בְּנֵאוֹת דָּשָׁא יִרְבִּיצֵנִי עַל מִי מִנְחוֹת יִנְהַלְנִי.

לא אירא מה יעשה לי אדם

וְהִשְׁלִישִׁי (המעלה השלישית), פִּי בְּעַל הַפִּמְיָה אֵינוֹ מְאָמִין עַל סוּדוֹ וּזְלוֹתוֹ (הוא נזהר בכל כוחו שלא לגלות סוד מלאכתו לאחרים), מִיִּרְאָתוֹ עַל נַפְשׁוֹ (שלא ישיגו את גבולו), וְהַבּוֹטֵחַ בָּא-לֵהִים אֵינְנוּ יִרָא מְשׁוּם אָדָם בְּבִטְחוֹנוֹ, אֲכָל הוּא מְחַפֵּאָר בּוֹ, כְּמוֹ שְׁאָמַר דּוֹד הַמֶּלֶךְ עַל שְׁלוֹם (תהלים נו, יב): בָּא-לֵהִים בְּטַחְתִּי לֹא אֵירָא מֶה יַעֲשֶׂה אָדָם לִי

כעובר ברחם אמו וכאפרוח בתוך

הביצה

וְהַרְבִּיעִי, פִּי בְּעַל הַפִּמְיָה אֵינוֹ נִמְלֵט מִהַזְמִין מִהַזְקֵב וְהַפְּסֵף הַרְבֵּה לְעַת צָרְפוֹ אוֹ שְׁלֹא יִזְמִין מִהֶם כְּלוּם, אֲלֹא כְּפִי שְׁיִסְפִיק לְזָמֵן מוּעַט (בדרך כלל כשיזמין זהב וכסף למלאכתו יקרה אחת מהשתים, או שיזמין הרבה כדי שיהיה לו לתקופה ארוכה או שיזמין רק מעט כדי שיהיה לו רק לתקופה הקרובה). וְאִם יִזְמִין מִמְּנֵי הַרְבֵּה, יִהְיֶה

רבינו המחבר בפתיחתו דימה את בעל הביטחון לבעל האלכימיה שיכול להפוך נחושת לכסף וכסף לזהב, וביאר שהוא עולה עליו עשרת מונים, וכבר ראינו את המעלה הראשונה שיש לו לבעל הביטחון על פני בעל האלכימיה במה שאינו צריך לחומר כלשהו ואף לא לכלי מלאכה כדי להפוך הכל לזהב לעומת בעל האלכימיה שזקוק לחומר ולכלי מלאכה.

בנאות דשא ירביצני

כעת נמשיך ללמוד מתוך הספר על מעלותיו של בעל הביטחון על פני בעל האלכימיה. וזה לשון המחבר: וְהִשְׁנִי (המעלה השנית של בעל הביטחון), פִּי בְּעַל הַפִּמְיָה צָרִיף לְמַעֲשִׂים וְלְמַלְאָכוֹת (הוא צריך לחמם את הברזל כדי להפכו לכסף וזהב), לֹא יוֹשֵׁלֵם לוֹ חֶפְצוֹ וּזְלוֹתָם, וְאֶפְשֵׁר שְׁמִיתוּהוּ וְיִחֶם וְעֲשֵׂנָם עִם הַתְּמִדָּה הַעֲבוּדָה וְאוֹרֵף הִיגִיעָה בָּהֶם לְיִלְה וְיוֹמָם (כן ידוע בימינו על כמה מיני מלאכות שימי בעליהן מתקצרים רח"ל מחמת העשן היוצא ממלאכתם אשר מסכן את בריאותם). וְהַבּוֹטֵחַ בָּא-לִּבְבִטְחָה מְהַפְּנֵעִים (הוא יכול להיות בטוח שלא יבואו לו פגעים) וְלִבּוֹ בְּטוֹחַ מְמוּצָא הַרְעוֹת, וְכָל אֲשֶׁר יִבְאָנוּ מֵאֵת הַאֲלוֹקִים יִהְיֶה לוֹ לְשִׁשׁוֹן וְלִשְׁמִתָּה (כי גם אם יבוא לו דבר שלא כרצונו, לא ירגז ולא

שִׁבְעָם (כדי שלא תפליל אותו המלוכה),
וְהַבּוֹטָח בַּאֲ-לֵהִים יִירָאוּהוּ הַגְּדוֹלִים וְנִכְבְּדֵי
בְּנֵי אָדָם (לא זו בלבד שאינו מפחד מבני
אדם, אלא אף בני אדם גדלים ונכבדים
מפחדים ממנו) אף הַחַיִּיתִים וְהָאֲבָנִים מִבְּקָשִׁים
רְצוֹנֹו (ויראים ממנו), קְמוּ שְׁכֵתוֹב בְּמִזְמוֹר
יֵשֶׁב בְּסֶתֶר עֲלִיּוֹן (שם, צא) עַד אַחֲרֵיתוֹ,
וְאָמַר (איוב ה, יט - כז): בְּשֵׁשׁ צְרוֹת יִצְלִלְךָ
וּבְשֵׁבַע לֹא יִצַּע בְּךָ רָע בְּרָעַב פֶּךָ מִמָּוֶת עַד
סוֹף הָעֵינָן.

דרך העולם להרחיק ולהתעלם

נעצור כעת כאן ונשים לבנו אל מה
שהמחבר נתכוון להודיע לנו. קחו לכם את
המלאכה הנחשקת ביותר אשר כולם
לוטשים עליה את עיניהם, דור דור
ומלאכתו, ואני אראה לכם שהיא כשק מלא
חורים ואינה שווה מאומה כנגד הביטחון...

בימינו היינו מסתכלים על אדם כזה
שבא לחפש אחר חסרונותיה של מלאכה
מסוימת כעל אדם בעל השקפה שלילית
[פסימיסט - pessimist], והיינו אומרים
לו: מה לך לחפש חסרונות? שמח במלאכה
זו! הרי ישנם אנשים שגם מלאכה זו אין
להם! אמנם כל האמירות הללו נועדו כדי
להתעלם מן האמת, והטעם שאנו משתמשים
בהן הוא מפני שאין לנו תשובה אחרת.

מעדיפים אנו להדחיק הצדה את כל
החששות אשר רבינו המחבר בחר להעלותן
על השולחן ולהאירן באור יום, כגון אולי
תהיה לנו סחורה יותר מדי, ואולי תהיה לנו
פחות מדי, ואולי יבואו אנשי השלטון
להפליל אותנו, ואולי מלאכה זו תלך ותיעלם

כֹּל יָמָיו מִפְּחַד עַל נַפְשׁוֹ שְׁלֹא יֵאָבֵד
מִמֶּנּוּ בְּמִינֵי סִיבוֹת הָאֲבָהָה (כגון
שריפה או שיטפון), וְלֹא יִשְׁקֹט לְבוֹ וְלֹא
תְּנוּחַ נַפְשׁוֹ מִפְּחַדוֹ עֲלָיו מִהַמְּלָךְ וְהָעַם
(שלא יחמסוהו ממנו), וְאִם לֹא יִנְמִין
מִהֶם אֲלֵא לְמִלְאוֹת מַחְסְרוֹ זְמַן מוֹעֵט,
אֲפֹשֶׁר שְׂיִבְצֹר מִמֶּנּוּ הַמַּעֲשֶׂה בְּעַת
הַצּוֹרֶךְ הַגְּדוֹל אֵלָיו, מִפְּנֵי הַמְּנַע סִבָּה
מִסִּיבוֹתָיו מִמֶּנּוּ (אפשר שבדיוק אז
יזמינו אצלו מלאכה הרבה ויתברר לו
שאינו יכול להיענות להם משום שהכסף
והזהב שהזמין כבר נגמר לו). וְהַבּוֹטָח
בַּאֲ-לֵהִים בְּסָחוֹנוֹ חֶזֶק בַּאֲ-לֵהִים
שְׂיִטְרִיף אוֹתוֹ בְּרְצוֹנוֹ בְּעַת שְׂיִרְצָה
וּמִמָּקוֹם שְׂיִרְצָה, כִּאֲשֶׁר יִטְרִיף הָעוֹבֵר
בְּרַחֲמֵם אִמּוֹ וְהָאֲפֹרוֹחַ בְּתוֹךְ הַבִּצְיָה,
אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מִקּוֹם מְפוֹלֵשׁ לְהַכְנִיס אֵלָיו
מִמֶּנּוּ דָבָר מִחוּצָה (ואף על פי כן הוא
מקבל כל צרכו), וְהָעוֹף בְּאֹוִיר וְהַדְּגָיִם
בַּמַּיִם וְהַנְּמָלָה וְהַתּוֹלְעָת עִם תְּלִישוֹתָם
(למרות חלישותם אין חסר להם
מאומה), וְיִבְצֹר הַטֶּרֶף מִהָאָרֶץ עִם תְּקוּפוֹ
בְּקִצְתַּת הַמַּיִם (רק הארי הגדול והגיבור
יקרה לו בימים מסוימים שייבצר ממנו
טרפו ולא יהיה לו במה להשביע את
רעבונו), קְמוּ שְׁכֵתוֹב (תהלים לד, יא):
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעִבוּ וְדָרְשׁוּ ה' לֹא יִחְסְרוּ
כֹּל טוֹב. וְאָמַר (משלי י, ג): לֹא יִרְעִיב
ה' נַפְשׁ צַדִּיק וְגו', וְאָמַר (תהלים לו,
כה): נַעַר הִיִּיתִי גַם זָקֵנְתִי וְלֹא נֵאִיתִי
צַדִּיק נֶעְזָב וְנָרְעוּ מִבְּקֶשׁ לֶחֶם.

יושב בסתר עליון

וְהַחֲמִישִׁי, שְׁבַע הַכִּימְיָה תַחַת יְרָאָה
וּפְחַד עַל מִלְאֲכָתוֹ מִן הַגְּדוֹל וְעַד הַקָּטָן

כל החסרונות שישנם במלאכה זו מבלו להתעלם מאף אחד מהם, וזה יעזור לנו להחדיר האמונה בלבנו שאין אנו יונקים כלל ממלאכתנו, אלא אנו יונקים מהש"ת בעצמו ומקבלים את מזוננו כפי שהעובר מקבל את מזונו ברחם אמו וכפי שהאפרוח מקבל את מזונו בתוך הביצה.

כשיעלה החשש בלבנו שמלאכה זו שאנו עוסקים בה תיעלם מן העולם, לא נפטיר לומר: "ה' יעזור" שלא תיעלם מן העולם (וכפי ששמעתי מאיש אחד שהוא מייחל בכל לבו שהטכנולוגיה לא תוסיף להתקדם, כי אם היא תתקדם עוד מעט קט עתיד הוא להפסיד את עבודתו), אלא נאמר לעצמנו: אין הכי נמי, יתכן שמלאכה זו תיעלם מן העולם, אך לא אכפת לי, כי ממילא אינני מקבל את פרנסתי ממלאכה זו אלא מידו הרחבה והמלאה של הקב"ה, ומה שאני עוסק במלאכה זו, אין זה אלא מפני שכך צְיִוְתִי מפי ה' ולא מפני שממנה אני מקבל את פרנסתי.

ויניחהו בנן ערן לעבדה ולשמרה

וזה לשון המחבר בסוף הפרק השלישי: ויכוֹיֵן בְּטַרְדַּת לְבוֹ וְגוֹפוֹ בְּסִיבָה מִן הַסִּיבוֹת וְהַסִּיבוֹב עֲלֶיהָ, לְעֵמֹד בְּמַצּוֹת הַבּוֹרָא, שְׂצֹנָה הַאָדָם לְהַתְעַסֵּק בְּסִיבוֹת הָעוֹלָם, כְּעֲבוֹדַת הָאָדָמָה וְתַרְשִׁיטָהּ וְיַרְיֵעַתָּה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בראשית ב, טו): וַיִּקַּח ה' אֶת הַיָּם אֶת הָאָדָם וַיַּנְחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ, וְלִהְיוֹת מְשֻׁבָּר בְּשִׂאֵר בְּעֲלֵי חַיִּים בְּתוֹעֲלוֹתָיו וּמְזוֹנָיו וּבְגֵן הַמְּדִינֹת וְהַקְּנֹת הַמְּזוֹנוֹת... (וביאיר

מן העולם בגלל ההתפתחות הטכנולוגית ואשאר מחוסר פרנסה (צאו וראו מה שקורה לנגד עינינו בהרבה פרנסות בעולם, כאשר המכונות מחליפות במהירות את העובדים האנושיים, והעובדים הנשלחים מחמת כן אחד אחרי השני לביתם), וכהנה חששות רבות.

וברבים מן המקרים, כשחששות אלו מתעוררים בלבנו, אנו מפטירים מיד בשפה רפה "ה' יעזור", והאמת היא שאין זה נובע מבטחון אלא מהתעלמות והדחקה ומחוסר רצון להתייחס אל החששות הללו ולטפל בהן. והראיה לכך שאין זה נובע מביטחון, היא ממה שתוך כדי שאנו אומרים לעצמנו "ה' יעזור", מחשבים בדרך כלל את אחוזי הסיכון שאותן חששות תתקיימו ואומרים לעצמנו: לאור אחוזי הסיכון הנמוכים, אין צריך לחשוש. ואם היינו באמת בוטחים בה' שלא יאונה לנו כל רע, לא היינו סומכים על אחוזי הסיכון.

דרך התורה להעלות את החששות

על השולחן

לימדנו רבינו המחבר שאין לנו להתעלם מחששות אלו, אלא אדרבא, יש לנו להעלותן על השולחן ולהדבר מהן כדי לראות שכל מלאכה, ואפילו המלאכה הנחשקת ביותר כדוגמת בעל האלכימיה בזמנו של המחבר, מתוורת מכל עבריה באלפי חורים. ניקח את המלאכה הנחשקת ביותר שאנו חולמים עליה בלילה וביום, בהיותנו בטוחים שאם רק יתמזל מזלנו ונזכה בה נוכל לשבת על המנוחה ועל הנחלה ולהשיא את צאצאנו בכבוד גדול, ונחפש בנרות את

זה כמס שפורע כל המין האנושי אשר אין להמלט ממנו.

אולם בספרים מבואר שאין בזה פלוגתא, שהרי **מפורש** הוא **במקרא שאדם הראשון נצטווה עוד לפני החטא לעבדה ולשמרה**, והיאך נוכל לחלוק על זה. אך הביאור הוא שבאמת כבר קודם החטא נפלו ניצוצות הקדושה בדברים הגשמיים מחמת שבירת הכלים, ועל כן נצטוונו לעסוק בדברים הגשמיים לשם שמים ובכך להעלות את הניצוצות ולהחזירם לשורשם, אלא שעל ידי חטא אדם הראשון נתערב טוב ברע ונתערבו ניצוצות הקדושה בדברים הגשמיים יותר מכפי שהיה קודם לכן, ומאז נעשה קשה מאוד להעלותם מתוכם, ולכן נגזר מאז על האדם "קוץ ודרדר תצמיח לך", ו"בזיעת אפך תאכל לחם", כי יצטרך להזיע ולהתייגע הרבה כדי להעלותם לשורשם.

ונמצא שרבינו המחבר דיבר על יסוד הדברים גם לולי החטא (לעומת המסילת ישרים שדיבר על אחר החטא), ועל זה ביאר שהאדם לעמל יולד, וכלשון המדרש (איכה א, מג) "אי לא לעי לא אכיל" – אם לא יעבוד האדם, לא יאכל. כל אדם באשר הוא צריך לעסוק במלאכה כדי ליישב ולשכלל את עולמו של הקב"ה כי זהו רצונו מאז בריאת העולם.

בפירוש מרפא לנפש¹ שהוא כמאמר הכתוב לא תוהו בראה לשבת יצרה, הקב"ה לא ברא את העולם לתוהו, אלא כדי ליישבה. עשיית המלאכה אינה קנס עבור חטא אדם הראשון, שהרי אדם הראשון נצטווה עליה קודם החטא², אלא כך הוא רצון הבורא וכל אחד נצטווה על כך), וְיִהְיֶה נֶשְׁכָּר עַל פְּנֵיתוֹ בְּהֵם לֹא-לֵהִים בְּלִבּוֹ וּמִצְפוּנוֹ, בֵּין שְׂיִגְמֶר לוֹ תִּפְצוּ בֵּין שְׂלֵא יוֹגְמֶר לוֹ תִּפְצוּ, קְמוּ שְׂאֲמֶר (תהלים קכח, ב): יִגִּיעַ פִּפְיֶךָ כִּי תֹאכַל אֶשְׁרִיף וְטוֹב לָךְ, וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (אבות פ"ב מ"ב): וְכָל מַעֲשֵׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם (דהיינו שגם מעשי הידיים יהיו כדי לקיים רצון הבורא).

כאן קודם החטא כאן לאחר החטא

והנה רבים טעו לומר שיש בזה פלוגתא בין רבינו המחבר להרמח"ל ב'מסילת ישרים', מפני שכתב שההשתדלות מקורה בקנס מחמת חטא אדם הראשון, וכלשונו (פרק כא): וכבר היה אדם יכול להיות יושב ובטל והגזירה (גזירת קיצבת מזונות שקצבו לו בראש השנה) היתה מתקיימת, אם לא שקדם הקנס לכל בני אדם, (בראשית ג, יט) בזעת אפך תאכל לחם, אשר על כן חייב אדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו, שכן גזר המלך העליון, והרי

¹ פירוש על החובות הלבבות להגאון המפורסם ר' רפאל ב"ר זכריה זצ"ל דיין בק"ק פראנפורט דאודר.

² אמנם ה'לעבדה ולשמרה' של אדם הראשון בגן עדן היה בדקות לפי ערך קדושת ורוחניות המקום כמו שביארו חז"ל במדרשים והראשונים, אבל מכל מקום היה נצרך ל'עבודה' ו'שמירה', ואף אנו במקומינו בעולם הזה הגשמי נצרכים ל'עבודה' ו'שמירה' גשמיים גם לולא החטא.

כל אחד ושליחותו

מוכרים דברים הרבה בחנויותיהם, אשר מחלקם הם מרוויחים רווחים נאים ומחלקים אינם מרוויחים כלום ולפעמים אפילו מפסידים. והנה בדרך כלל נהוג לומר שכך הוא דרך המסחר, כי אם יזמינו לחנויותיהם רק דברים שירוויחו מהם, אנשים ידירו את רגליהם מהן. אולם לפי האמת הסיבה היא מפני שבעלי החנויות לא כדי להרוויח הם עומדים בחנויותיהם, אלא כדי לעשות את מה שהוטל עליהם לעשות – בשלמות. וכך טבע הבורא, שמי שיעשה את מלאכתו בשלמותה, בסוף ימצא רווחים נאים, ומי שלא יעשה את מלאכתו בשלמותה וישים מעייניו אך ורק להגדיל את הונו, בסוף יפשוט את רגלו.

ולדוגמא: אלו שמוכרים פוליסות ביטוח [insurance] תמורת תשלום נהגים לקבל תמורת כל פוליסה סכום זעום וכמעט שאינם מרוויחים ממנו כלום, אכן מדי פעם נכנס אצלם איזה עושר גדול, בעל בניינים, לרכוש מהם ביטוח, וממנו הם עושים את כל רווחיהם. והנה יעמוד אחד מן הצד ויחשוב שמלאכתם מלאכת פרך היא, כי צריכים הם לעבוד כמעט כל הזמן בחינם כדי שביום מן הימים יגיעו להם רווחים. אך מה האמת? האמת היא שאין הם עושים את מלאכתם למטרת מומן בלבד, אלא עושים אותה כדי להועיל לעולם, וכיון שזו מטרתם ממילא הקב"ה שולח להם רווחים גדולים.

אין עשיית מלאכה כדי להשיג

פרנסה

כן הוא לענין מלאכת התיווך [מעקלעריי - brokerage] וכן הוא לענין

ומטעם זה יבחר האדם לעסוק במלאכה כזו המועילה להתפתחות העולם על-פי תכונות נפשו, ולא יבחר לעסוק במלאכה שאינה מועילה להתפתחות העולם... סכלות היא לבחור במלאכה שאינה מועילה להתפתחות העולם ובלבד להרוויח על ידה כסף, שהרי אין המלאכה מקור הפרנסה, כי הפרנסה מן השמים היא והמלאכה נועדה רק לשכלל את העולם לפי רצון הבורא.

זה שהקב"ה נתן כשרונות לאדם ותכונות נפש מסוימות, לא נתן לו אותם כדי שיוכלו להתפרנס על ידם, שהרי העוברים והאפרוחים מתפרנסים בלי כשרונות ובלי תכונות נפש ואף האדם היה יכול להתפרנס כמותם. אלא נתן לו אותם כדי שיוכל למלאות את שליחותו בשכלול העולם וביישובו, ישאב הנאה מרובה מהשליחות שהוטלה עליו ויקיים אותה בשלמותה.

זה שעשה הקב"ה שעל ידי מלאכה מסוימת ירוויחו פחות ועל ידי מלאכה אחרת ירוויחו יותר, אף זו מכוון למען מטרה זו, כדי שהאנשים אשר כוחותיהם עדיין במותניהם יפנו אל המלאכות האחרות שיש בהם יותר תועלת לעולם, ורק אלו שכבר אין כוחותיהם במותניהם, כגון בעלי הזקנה שכבר יצאו לפנסיה, אלו יפנו אל מלאכות אלו ששכרם מועט.

קיום השליחות בשלמות

ועל פי זה נבין דבר נוסף הקיים במציאות. הנה כפי הידוע בעלי החנויות

במה להתפרנס, חייב לעסוק במלאכה". והיינו כפי שנתבאר שאין תכלית המלאכה להתפרנס ממנה, אלא לתועלת העולם. ומוסיף שם: "שהבטלה מביאה לידי שיעמום", ואף זה על פי האמור, כי מטעם זה עשה הקב"ה שלא יוכל האדם להתבטל ושם יתבטל יבוא לידי שיעמום, כדי שיוכרח לעשות מלאכה בין יש לו פרנסה ובין אין לו פרנסה.

וכן מבאר שם בעל 'תוספות יו"ט' את דברי הרע"ב, וזה לשונו: "כתב הר"ב אפילו יש לו במה להתפרנס וכו', דהשתא אינו עושה המלאכה מפני שכרה אלא לאהבתה בעצמה, והיינו אהוב דקאמר ולא אמר עשה מלאכה".

ובאבות דרבי נתן (פי"א) איתא: רבי יהודה בן בתירא אומר אדם שאין לו מלאכה לעשות מה יעשה? אם יש לו חצר חרבה או שדה חרבה, ילך ויתעסק בה, שנאמר ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, ומה תלמוד לומר ועשית כל מלאכתך (והלא כבר נאמר ששת ימים תעבוד)? להביא את מי שיש לו חצרות או שדות חרבות, שילך ויתעסק בהן.

מלאכה שאינה מספקת לבעלה

והנה לפי מה שנתבאר עד כה שעל האדם להתעסק דווקא במלאכה שהוא אוהב על-פי תכונות נפשו מפני שאותה ייעד לו הקב"ה, תבוא השאלה: מה יעשה אדם שכבר עוסק במלאכה ואין הוא אוהב אותה? והתשובה לכך שיש לו לבחון עצמו אם מה שאינו אוהב אותה הוא מפני שבאמת אינו

מלאכת השדכנות. בא אדם לעסוק במלאכות מעין אלו וכולם מייעצים לו להפסיק באמרם לו שישנן תקופות יבשות שאין מכניסים בהן שום הכנסות. יידעו המה ששקר הוא הדבר, כי הכל תלוי בכונת האדם. אם תהיה כוונתו רק לצבור הון ולא יתכוון לעשות מלאכתו בשלמות, באמת תהיה מלאכתו עומדת לכשלוך, אבל אם תהיה כוונתו לעשות מלאכתו בשלמות בהבינו שלא לחינם נתן לו הקב"ה כשרונות מתאימים למלאכה זו, אלא כדי שיוכל להועיל על ידה לעולמו, ירוץ אליה ויתפוס אותה בשתי ידיים.

יש והשדכן סבור שמסיבה זו נותנים לו תמורה גבוהה כשעולה בידו לסגור איזה שידוך, מפני שכבר עבד ימים ולילות על שידוכים שונים שעלו ונפלו עלו ונפלו, ועתה הגיע הזמן שמאן דהו ישלם לו על כל אותן שעות שעבד בחינם. אבל האמת היא שהסתכלות זו אינה תואמת את השקפת התורה, כי לפי השקפת התורה, זה שעבד עד כה ימים ולילות וזה שעלה עתה בידו לסגור שידוך, הכל היה כדי למלאות את שליחותו ולא כדי לצבור הון, וכי תשאל פרנסה מה תהא עליה? את הפרנסה הקב"ה נותן. הפרנסה אינה קשורה למלאכה. את המלאכה עושים בתורת שליחות מפני שכן ציווה הקב"ה לאדם הראשון מאת שהניחו בגן עדן, ואת הפרנסה מקבלים מידו הרחבה והמלאה.

אהוב את המלאכה

ראה נא מה שפירש רבינו עובדיה מברטנורא זצ"ל על לשון התנא (אבות פ"א מ"י) "אהוב את המלאכה" – "אפילו יש לו

והנה לפעמים יש שהאדם עוסק במלאכה שאינה אהובה עליו והוא מחפש בנרות מלאכה אחרת האהובה עליו אך אינו מוצא, יש לו לאדם זה לידע שהיות שלא מצא עדיין מלאכה אחרת, **סימן הוא מן השמים ששליחותו כעת היא בעשיית מלאכה זו שהוא עוסק בה דווקא** (ואפשר שהוא מפני שרוצים מן השמים שחבריו לעבודה יראו כיצד נוהג יהודי ירא שמים ובעל אמונה ובטחון וילמדו מתהלכותיו), ואכן יוכל להתפלל ולחזור להתפלל שהקב"ה יעזור לו למצוא מלאכה אחרת המתאימה לתכונות נפשו כדי שיוכל להוציא את כוחותיו אל הפועל יותר למען רצון ה'.

ההשתדלות לפי קיום השליחות

בלבד

יש הטוענים שאם האדם עובד לפי שעה ומקבל כפי המקובל, אינו נחשב כעושה השתדלות, שהרי באופן זה אפילו יעבוד בכל שעות היממה, לא יוכל לחתן את ילדיו בהכנסותיו. טעות גדולה! **אם האדם עוסק במלאכתו לפי כוחותיו ותכונות נפשו, הרי הוא עושה את המוטל עליו, ומן השמים אין דורשים ממנו להוסיף כלום בהשתדלותו. מעתה יצטרך רק להוסיף בתפילה מתוך אמונה ובטחון ויקבל את פרנסתו משלם מן השמים.**

גיחזי אגן: הלא הדרך היחידה להמשיך שפע לעולם הוא על-ידי ביטול של מקבל למשפיע, וכפי שטבע כן הבורא יתברך בכל חלקי הבריאה שביטול של מקבל למשפיע יוציא תולדות, וכפי שמבואר בספרים שמסיבה זו יורד שפע לעולם על-

אוהב אותה, או שהוא מחמת סיבה צדדית, וכגון מפני שבמקום עבודתו יש אחד שמעליב בו הרבה, כי אז יש לו להמשיך במלאכה זו שהרי הוא אוהב אותה, ויתפלל לה' וישוב בתשובה כדי שתסתלק הסיבה החיצונית המפרעת לו במלאכתו. ואפילו הוא מרוויח רק מעט ממלאכה זו ואין לו כדי פרנסת משפחתו, אין עליו לעזוב את מלאכתו, **כי מה לפרנסת משפחתו ולמלאכתו?** שני דברים שונים הם שאין להם זה עם זה כלום! **את מלאכתו ימשיך לעשות מפני שעל ידה הוא מקיים רצון בוראו, ולענין פרנסתו יחזק את ביטחונו בה' ויוסיף להתפלל אליו שישלח לו כדי פרנסתו ופרנסת משפחתו ברווח.**

ובדרך משל: מלמד דרדקי ששמו הולך לפניו זה שנים רבות כמומחה עצום במלאכתו, הוא מלא חיות ותלמידיו מלאים חיות, ויהי היום וראה שאין לו די צרכו לנישואי הילדים והחליט לעזוב את מלמדותו ולהתחיל לעבוד באיזו מלאכה בזויה שאינה לפי מידותיו והעיקר שיתרבו הכנסותיו, הלא משטה הוא בעצמו בעשותו כן, כי מדוע יפסיק להביא תועלת לילדים אלו הצמאים לתורתו כדי להגדיל פרנסתו בשעה שפרנסתו מובטחת לו מן השמים? ואם היה בוחר לעצמו להשפיע בדרך אחרת לתלמידים, אשריו וטוב לו, כי אדרבא, בכך ישפיע יותר מכוחותיו להועיל לעולמו של הקב"ה, אבל עכשיו שבחר לעבוד במלאכה שיכולה להיעשות על ידי אחרים תחת אשר עבד עד כה בהרבצת תורה לתלמידים כפי תכונות נפשו המיוחדות אשר נתן לו הקב"ה, חבל לו שיעשה כן בגלל חוסר בטחון בה'.

תפקיד ייעד לו הקב"ה לקיים בו את החיוב "לעבדה ולשמרה".

העלאת הניצוצות על-ידי עשיית מלאכה

ועוד זאת יש לדעת שהשליחות "לעבדה ולשמרה" איננה רק מפני שצריך מי שיקלף את המלפפונים וישטוף את הירקות כדי להכין סעודה לרבים, אלא מפני שצריך לקרב את הגאולה על-ידי בירור ניצוצות הקדושה שנותרו בדברים הגשמיים, כי כשהאדם עוסק במלאכה לשם שמים בקדושה ובטהרה ובאופן הנכון, הוא מברר את הניצוצות ומקרב את הגאולה מיום ליום ומשעה לשעה.

וזה לשון ה'מדרש' (אוצר המדרשים גדול וגדולה): גדולה מלאכה שכמה בריות ברא הקדוש ברוך הוא בעולמו ולא מסר מלאכה אלא לבני אדם בלבד. וכן היה רבי מאיר אומר ראית מימין ארי סבל, דוב קייץ (קוצץ תאנים) שועל חנווני או אחד מהחיות עושה מלאכה?! למה לא ניתנה להם מלאכה? לא מפני שהם טפלים (אינם חשובים) אלא מפני שהמלאכה עדיפה (חשובה). גדולה מלאכה שכל הנביאים התעסקו בה, ביעקב כתיב אשובה ארעה צאנך וגו' (בראשית ל, לא). משה רבינו ע"ה ומשה היה רועה וגו' (שמות ג, א), דוד ע"ה ויקחהו ממכלאות צאן (תהלים עח, ע). עמוס, כי בוקר אנכי וכולס שקמים (עמוס ז, יד). גדולה מלאכה שלא שרתה שכינה בישראל עד שעשו מלאכה שנאמר וירא משה את כל המלאכה וגו' ויברך אותם משה (שמות לט, מג), ומה ברך אותם? אמר להם

ידי התפילה, כי בעת התפילה המתפלל שהוא המקבל מבטל את עצמו אל הקב"ה שהוא המשפיע. ומעתה היתכן לומר שהאדם משיג את פרנסתו על-ידי מכירת חפצים?! הלא אין זו הדרך שטבע הבורא בבריאתו! מוכח שלא המלאכה ולא המסחר מביאים לאדם את פרנסתו, אלא זה שהוא מבטל את עצמו לבוראו בתפילה ובתחנונים שישפיע עליו ממקור הברכה, הוא מה שמביא לו את פרנסתו.

קיום השליחות על-ידי לימוד התורה וכאן יש להוסיף שמי שרואה שהוא יכול לשבת ולהגות בתורה ופרנסתו מצויה לו ממקום אחר, מחויב הוא לשבת ולהתעלות בתורה יומם ולילה, כי מעצם זה שהקב"ה מזמין לו את פרנסתו מבלי לטרוח במלאכה, הוכחה גמורה יש לו שהוא מניח לו להימנות על שבט לוי ולקיים את החיוב "לעבדה ולשמרה" על-ידי לימוד התורה יומם ולילה, שהרי לית מאן דפליג שאין ערוך לתועלת ששבט לוי מביא לעולם.

וכמו כן יוכל מי שחשקה נפשו להימנות על שבט לוי לצמצם במחיתו ולחיות על לחם צר ומים לחץ, ועל ידי כן להמשיך לשבת על ספסל הלימודים ולהמית את עצמו באהלה של תורה ולקיים על ידי כן את החיוב "לעבדה ולשמרה" כאותם שפרנסתם מזומנת להם ממקום אחר.

אבל מי שאין בידו לא זה ולא זה ומתחיל לצבור חובות מבלי לדעת כיצד יפרעם וסופו להסתבך בפלילים, מחויב הוא להתחיל לחפש מה תכליתו בעולמו ואיזה

לכן יכול ראובן לשלוח את שמעון לקדש את לאה והיא מתקדשת לראובן כי שמעון מתבטל בשליחותו לגמרי לראובן, נמצא שכאשר האדם עוסק במלאכתו מתוך כוונה לקיים את השליחות שהטיל עליו הקב"ה, הוא מביא את השי"ת למלאכתו, ואז תהיה לו הצלחה וברכה בכל אשר יעשה, שהרי כן נתבאר בשיעורים הקודמים שרק האדם אינו יכול להביא תוצאות, אבל הקב"ה יכול גם יכול להביא תוצאות, וכשהקב"ה נמצא במלאכת האדם, הוא מביא לו תוצאות גדולות.

מסקנת הדברים שגילה לנו רבינו המחבר בעל 'חובת הלבבות': יבחון האדם את מלאכתו ויראה שהיא מלאה חורים ושאי אפשר לסמוך עליה בשום פנים שבעולם, ואז יחלק בין מלאכתו לפרנסתו ויבין שהוא יונק את מזונו מן השמים על-ידי שהוא בוטח בה' ולא ממלאכתו, אך זאת בתנאי שהוא ממלא את תפקידו כאן בעולם והיינו שהוא עושה את מלאכתו בשלמות בתורת שליחות (או שהוא יושב והוגה בתורה מבוקר ועד ערב בהבינו שזה שליחותו כאמור לעיל), כי השליח מבטל את עצמו למשלח וממילא הוא נעשה בטל למשפיע ויוצא מזה תולדה והוא השפיע הנמשך עליו.

יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם.

הוי אומר: הקב"ה היה יכול להטיל את המלאכה על החיות ולהותיר לבני האדם את זמנם פנוי ללימוד התורה, ובכוונה תחילה לא עשה כן, משום שעל-ידי המלאכה אפשר לברר ניצוצות ולקרב את הגאולה ולכן הטיל אותה על בעלי בחירה.

ונמצא לפי זה שרק מי שמבטל את עצמו לרצון ה' ויודע שבעשיית המלאכה הוא מקיים שליחות גדולה, הרי הוא עושה בכך בירורים ומביא את השראת השכינה לעולם. ועל זה אמר ה' שמי שיבטח בו שהוא נותן לו את פרנסתו, הוא ואין בלתו, ויתפלל בציבור ויקבע עתים לתורה ויעסוק במלאכה בתורת שליחות, רק הוא יקבל את פרנסתו משלם ממנו ולא יחסר לו כלום. אבל אם יסיח את דעתו משליחותו ויתחיל לעסוק במלאכתו בחשבו שמלאכתו היא זו שתביא לו פרנסתו, אזי תלך פרנסתו ותתמעט, גם מפני שהוא בוטח בהשתדלותו וגם מפני שאינו מקיים את שליחותו ואינו מברר בירורים.

יד שלוח כיד משלח

ועוד יש לדעת דבר נפלא שלפי הכלל בשליחות שידו של שליח כיד משלח, ואשר

לזכות
 החתן משה נתנאל סג"ל בן פרומט
 הכלה שיינדל בת שעניא גילה

יום ב' פרשת כי תבוא מ"ז אלול ה'תשע"ט ההתבודדות על-פי משנת הצדיקים

התגלות.

אין הנביאים מתנבאים אלא מתוך

התבודדות

תנאי להשגת נבואות קטנות

ובטרם נוסיף להביא מקורות למידה זו, יש להזכיר את מה שהודיעו לנו הצדיקים שאף בימינו אנו יכולים לזכות לנבואות קטנות, כל אחד לפום דרגא דיליה³, ועל זה גילו לנו הראשונים שאחד מהתנאים לזכות לנבואה, ובכללן נבואות אלו הקיימות בימינו, הוא התבודדות.

וזה לשון ה'שלי'ה' הקדוש (מסכת יומא): וגם בכמה חיבורים מהראשונים נמצא, שההתבודדות והפרישות והדביקות, היו נוהגין בה חסידי ישראל. היינו, שבהיותם לבדם, מפרישים מדעתם ענייני העולם, ומקשרים מחשבותם עם אדון הכל. וכך לימד מהר"י (האר"י הק' ז"ל) המקובל הנזכר, שזה מועיל לנפש שבעתיים מהלימוד. ולפי כוח ויכולת האדם יפרוש ויתבודד יום אחד מן השבוע, או יום אחד בחמשה עשר יום, או יום אחד בחודש, ולא יפחות מזה.

אחד מהכלים המועילים לאדם להתקרב לבוראו ולעבדו בלבב שלם, הוא ההתבודדות, והלא הוא כתוב וחתום בספרי הראשונים והצדיקים הבאים אחריהם. וזה לשון הרמב"ם (פ"ז מהלכות יסודי התורה ה"ז): כל הנביאים אין מתנבאין בכל עת שירצו אלא מכוונים דעתם ויושבים שמחים וטובי לב ומתבודדים, שאין הנבואה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות אלא מתוך שמחה, לפיכך בני הנביאים לפניהם נבל ותוף וחליל וכינור והם מבקשים הנבואה, וזהו שנאמר (ש"א י, ה) והמה מתנבאים, כלומר מהלכין בדרך הנבואה עד שינבאו כמו שאתה אומר פלוני מתגדל.

מבואר מדברי הרמב"ם שאחד מהתנאים לנבואה הוא ההתבודדות. וכן כתב בנו רבינו אברהם ז"ל ביתר הרחבה בחיבורו 'המספיק לעובדי ה'' (פרק יג - על ההתבודדות): ההתבודדות היא מהמיוחדות שבמידות התרומיות, והיא דרכם של גדולי הצדיקים, ובאמצעותה הגיעו הנביאים לידי

³ ראה דברי הרה"ק מפאסעצנא זיע"א הי"ד בשלשה מאמרים מאמר ראשון.

והנה נשמת האדם מתלהבת בכל עת ומשתוקקת להתקרב אל בוראה, אולם האדם אינו מרגיש זאת מפני שחושיו פועלים בחזקה וגורמים לו להרגיש את חושיו החיצוניים במקום להרגיש את כוח הדוחף שבקרבו, וזהו עבודת האדם בעת ההתבודדות לבטל את כוח חושיו, כולו או רובו, ואז כשלא ירגיש את חושיו, יוכל ממילא להרגיש את תשוקתו הפנימית ואז יטה אותה להשתוקק אל ה' דווקא ולא אל דברים שפלים ח"ו, ואז יוכל להעסיק החלק השכלי בענייני הבורא יתעלה ויפעיל את כוח המדמה בהתבוננות בציורים המסייעים לזה. ובהזו יזכה להיות לבו ומחשבתו מעון לשכינה.

ההתעלמות מהחושים כאמצעי להגברת הריבוי

וכעת נבוא אל הביאור על-פי דוגמא נפוצה: יושב לו ראובן בין כתלי בית המדרש ומנסה להגות בתורה, אך חבירו שמעון התיישב בקרבתו והתחיל לנגן בקול גדול וכל ניסיונותיו עתה להתרכז [קאנצטרירן - concentrate] בלימודו עולים בתוהו... מה אירע כאן? חוש שמיעתו של ראובן נעשה עסוק מחמת נגינתו של שמעון וכבש את כל כולו עד שכוחו השכלי וכוחו הפנימי נחלשו ביותר. וכפי שכח השמיעה יכול להחליש את חלקי האדם הפנימיים, כן גם כח הראייה וכן שאר החושים יכולים להחלישם, ולכן נראה שאם יראה האדם דבר פלא באמצע לימודו או יבוא אחד וייגע בו וכדומה יופרע מיד מלימודו ויהיה לו קשה לחזור ולצלול בים התלמוד.

המטרה היא לסילוק המעכב את ההתקרבות לה'

והנה כעת מוטל עלינו לבאר התבודדות זו מה היא ואיך אפשר לנצלה לעבודת ה'. וכאן המקום להדגיש שאין כוונתנו בשיעור זה לפנות אל אלו שדרכם סלולה מאז ומקדם על-פי החסידות להתבודד ויודעים על-פי הדרכת רבותיהם כיצד להתבודד על-פי דרכם. אך כוונתנו לפנות אל כל אלו שלא עסקו אצלם בכלי זה דווקא בקביעות כי הוא דבר רחוק או גבוה מדי ומתנזרים ממנו כליל מחמת כן, שיידעו הללו שאין להימנע מזה לגמרי ואיך לעסוק בזה לפי דברי הראשונים וצדיקי החסידות לדורותיהם.

ואכן זה ברור שהראשונים שדיברו על ההתבודדות שהיא מדרכי הנבואה, לא דיברו מעניין יציאה אל היערות והמדבריות וכדומה כהתבודדות המתבקשת להגיע למעלת הנבואה, אלא כדרך וכאמצעי להשיג את ההתבודדות הפנימית שהיא: פעולת הנפש המסלקת את המעכב להתקרב אל ה'. וכפי שהאריך בזה רבינו אברהם בן הרמב"ם בספרו (פרק יב – כבישת הכחות והמעשים) על יסוד דברי אביו בשמונה פרקים שהקדים לפירוש מסכת אבות, ונביא תוכן דבריו: ארבעה חלקים יש באדם, החלק הראשון הוא החושים שבהם האדם מרגיש, החלק השני הוא כוח הדוחף והיינו הרצון הפנימי וההשתוקקות שלו שאינה שוקטת לעולם, החלק השלישי הוא הכוח השכלי וההיגיון, והחלק הרביעי הוא כוח המדמה, כי מלבד השכליות יכול האדם להעלות בדמיונו תמונות מן העבר.

ההתבודדות יש בכוחן להשאיר רושם גדול אצל האדם, באופן שגם כשלא יהיה בהתבודדות, ייחלש אצלו מעט כוח חושיו ויגדל כוח הדוחף והשתוקקות אל ה', ולכן די לו לאדם לעשות התבודדות זו פעם בשבוע או פעם בחמשה עשר יום או פעם בחודש כלשון רבי אברהם בן הרמב"ם.

הגברת כוח החושים מהלשת את

הרצון הפנימי

והוסיף רבי אברהם בן הרמב"ם שאחד מן הדברים שמפריעים לאדם לגלות את תשוקתו הפנימית הוא ההימצאות בין אנשים המדברים ומתעסקים בדברים שאינם נוגעים לעבודת ה' והמגבירים אצלו את כוח החושים, ולכן צריך האדם להתרחק מאנשים כמה שאפשר רק אז יוכל באמת להתעלם מחושיו ולהוציא את תשוקתו הפנימית מן הכוח אל הפועל.

והאמת שאם נבוא לדבר אודות השנים האחרונות, נמצא שמאז שנפוץ הפלאפון [מאביל טעלעפאן - cellular phone] על פני הארץ, נעשה הוא מעכב גדול לבוא אל מעלת ההתבודדות, כי עצם זה שהאדם עומד מוכן ומזומן להשיב לכל צלצול ולקבל הודעות וחדשות בכל עת ורגע, גורם לו שלא יוכל להיות אף פעם עם עצמו ושלא תהיה לו היכולת לגלות את רצונו הפנימי.

היהודי - גם בימינו - הוא אוצר בלום

ובכן מה יועיל לו לאדם שיוכל להתרכז בלימודו מבלי להתבלבל על-ידי קולות או מראות חיצוניים? הדבר היחיד שיוכל להועיל לו הוא להתעלם לחלוטין מחושיו על-ידי שיעשה את עצמו כאינו שומע ואינו רואה. וכתב רבינו אברהם בן הרמב"ם שזהו מה שאמר ישעיה (לג, טו) על הצדיק שהוא עוצם עיניו מראות ברע, וזהו מה שאמר איוב (לא, א) ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה, וזהו מה שביקש דוד המלך ע"ה (תהלים קיט, לז) העבר עיני מראות שווא, כי האדם יכול להרגיל את עצמו שיהיו חושיו משועבדים בלתי לה' לבדו, וכשיעמוד לנגדו דבר שאינו לה', לא יצטרך להילחם עם חושיו שלא יימשכו אליו, אלא החושים לא יפעלו אז כלל ויהיה אז כחרש וכסומא.

ומעתה נבוא אל ההתבודדות. כשיבטל האדם את כוח חושיו ויתעלם ממנו, ממילא יוכל לעורר את תשוקתו הפנימית להשתוקק אל ה', ואז יוכל להשתמש בכוח שכלו בצעקו מפנימיות נפשו - אם ה' אלוקים מלוא כל הארץ כבודו, מה לי אפוא לירא מאנשים בשר ודם? וכי יוכלו אלה לגעת בקצה ציפורני מבלי לקבל רשות מגבוה? ! ואז ייעזר בכוח המדמה, ולמשל יתבונן בגדולת הים ובייצורים הנפלאים ויחזק בכך את הידיעה שמלוא כל הארץ כבודו.

ובספרים הקדושים⁴ מבואר ששעות

⁴ מובא הרבה בספרי הרה"ק מפיאסעצנא זיע"א, ראה שלשה מאמרים מאמר ראשון והכשרת אברכים פרק ד, בני מחשבה טובה אות יא.

ויתהלך חנוך את הא-להים, שהיה רובו נדודים והתבודדות.

והוסיף שכן נהג גם אברהם אבינו ע"ה, וכפי שיש ללמוד ממה שנאמר (בראשית כב, ה): ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוו ונשובה אליכם, כי אם לא היו רגילים להתבודד, מדוע הסכימו נעריו להישאר לבדם והלא היו יכולים לומר שרצונם ללכת עמהם ויזוהרו שלא להפריע,

אלא **בוודאי היו רגילים בביתו של אברהם להסתגר לפעמים אפילו מפני בני ביתם** (ואף יתכן לפי זה שהיו רגילים להתבודד שנים בחדר אחד, וכפי שמוכח כן בצוואת הריב"ש שלא יתבודד אדם אחד לבדו בחדר מפני הסכנה, אלא יהיו שנים בחדר אחד ויתבודד זה לעצמו וזה לעצמו). וכן נהג יצחק להתפלל בהתבודדות, וכלשון הכתוב (בראשית כד, סג): ויצא יצחק לשוח בשדה.

וכן כתב רבינו בחיי (פרשת ויחי): וכן תמצא רוב הצדיקים והנביאים שהיו רועים, תמצא בהבל (בראשית ד, ב) "ויהי הבל רועה צאן", וכן במשה (שמות ג, א) "ומשה היה רועה", וכן שמואל הנביא, וכן שאול ודוד כולם רועים, והטעם בהם כדי שיתרחקו **מן הישוב**.

חסידים הראשונים היו מפנים דעתם מענייני העולם

והנה לפי המבואר כאן בדברי הראשונים, היו אבות האומה מנהגים כל ימיהם בהתבודדות, אך העבודה המוטלת עלינו היא לכל הפחות לקבוע לעצמנו עתים

של תשוקות עמוקות והרגשים פנימיים לבורא יתברך, אבל אין בכוחו לפתוח את אוצרו מפני שחושיו ערים בכל עת לקלוט את מה שמתרחש בחוץ. אילו היה מוכן לוותר על ערות חושיו מעט, היה זוכה לפתוח את אוצרו, אבל אין הוא מוכן לוותר עליה מפני שהוא חושש לאבד את מקור חיותו. הוא מרגיש כל אימת שמקבל "חיוך וירטואלי" כאילו קיבל חמצן חדש לריאותיו וחושש שאם יוותר עליו ימות ח"ו...

חושי האדם נותנים לו עונג. "וכי רוצה אתה שאהיה לבדי?" ישאל האדם בעלי החושים החזקים, "הלא אני אוהב כל-כך להיות בחברת אנשים ולשמוע מהם את כל חדשות העולם ולהחזיר להם בתמורה את מה שיש לי ברשותי - איך אוכל לוותר על עונג זה?" אמנם כן, מסתבר שברגע שיפסיק להסתובב בחברת אנשים ולפטפט אתם על הבלי העולם ירגיש טעם מיתה, והרי כלל הוא בידינו שכל ההתחלות קשות, אבל עד מהרה יתחיל לינוק את חיותו מהש"ת על-ידי שיתעורר אצלו הרצון הפנימי הטבוע בנשמתו ואז ירגיש תענוג הגדול פי כמה וכמה מאותו תענוג שקיבל בהיותו בחברת בני אדם.

אבות האומה התבדלו מהמונן העם

והוסיף רבינו אברהם בן הרמב"ם שמסיבה זו הבדילו אבות האומה את עצמם מחברת המון העם בהבינם שלא יוכלו להשיג את בוראם בלעדי זה, ובלשונו: וכאן נגיד כי דבר מפורסם ומקובל אף שלא הובא במפורש בשום פסוק, שכך היה דרכו של חנוך ואורח חייו, וזהו (בראשית ה כב)

הפלאפון לגמרי קודם התפילה ולא להשאירו אפילו על "מצב רוטט" [vibration], כי לו יהי ובמצב רוטט הפלאפון אינו יכול להפריע את התפילה, **עצם זה שאין האדם יכול לכבותו לגמרי מוכיח שאין הוא מוכן להתנתק עד הסוף מן העולם החיצון.**

יום ההתבודדות של הרמב"ם

ועוד שם ב'חרדים' מביא מה שהעיד הרמב"ם ז"ל על עצמו ורשמו על הקלף בכתב ידו, וזה לשונו: בליל אחת בשבת, בארבעה ימים לירח אייר, נכנסתי לים, וכיום שבת עשירי לאייר שנת חמשה ועשרים עמד עלינו נחשול שבים לטבענו, והיה זעף גדול ביים, ונדרתי עלי ששני הימים האלה אצום בהן ואנהוג בהם תענית צבור שלם אני ואנשי ביתי וכל הנלוים עלי, ואצוה על בני לעשות כן עד סוף הדורות שיצאו מחלצותם, ויתנו צדקה כפי כוחם, ומנדר שאהא אני יושב לבדי בעשירי באייר, לא אראה אדם אלא מתפלל וקורא כל היום ביני לבין עצמי, וכשם שלא מצאתי ביים אותו היום אלא הקדוש ברוך הוא כך לא אראה אדם ולא אשב עמו אלא אם כן לאנסי (כלומר, אותו טעם של עונג שהרגיש אז בהיותו לברו עם הקב"ה יחזור וירגיש אותו מעתה מדי שנה בשנה). וליל אחת בשבת, שלשה ימים לירח סיון, יצאתי מן הים בשלום ובאתי לעכו ונצלתי מן השמד והגענו לארץ ישראל, ויום

שבהן נתבודד ונפרוש מכל הבלי העולם ונעורר את הרצון הפנימי להשתוקק אל ה'.

וכן פירש ה'חרדים'⁵ מאמר חז"ל (ברכות ל, ב) "חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללים" וזה לשונו (מצות התשובה פ"ג): וזו היא ששנינו חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת ומתפללים כדי שיכוונו לבם למקום, ופירשו המפרשים דרוצה לומר שהיו מפנים דעתם מענייני העולם ומקשרים דעתם לאדון הכל יתברך במורא ובאהבה, הרי תשע שעות שהיו בטלים מלימודם למלאכת ההתבודדות והדבקות ומדמים אור שכינה שעל ראשיהם כאלו מתפשט סביבם והם בתוך האור יושבים.

הא לנו שיש לנו להקדיש לכל הפחות את ההכנה לתפילה לעשיית התבודדות, והאמת שאנו יכולים לראות זאת בעינינו, שמי שניגש אל התפילה מתוך שיחה עם חברו (ובזהירות יתירה – אפילו מתוך שיחה בלימוד), אין רצונו הפנימי מתעורר לתחיה בעת התפילה. קודם התפילה מוכרח האדם לפנות את דעתו מכל וכל ולנתק את עצמו מכל הדברים החיצוניים הנשאבים אליו בדרך כלל על-ידי חושיו⁶, ורק אז יוכל רצונו להתעורר ועל ידי כן להתקשר עם בוראו בעת התפילה.

ומהאי טעמא צריך האדם לכבות את

⁵ לרבי אלעזר אזכרי זצוק"ל תלמיד המקובל רבי יוסף סאגיש והרמ"ק והאריז"ל בצפת, היה ממוסמכי מהר"י בירב ז"ל. מסדר בספרו את כל המצוות לפי אברי הגוף.

⁶ ראה דברי המחבר בשו"ע אורח חיים סימן צח ס"א.

החסידות ולימדו אותנו שמכל מקום **כשבאים לזכות לקדושה העליונה על-ידי עבודה, אדרבא - טוב לו לאדם שיהיה בחברת יראים ושלמים העוסקים אף הם בעבודה זו.**

וזה לשון הספר הקדוש "מאור **ושמש"** (פרשת קדושים): הנה הרמב"ם כתב בהלכות דעות (פ"ו ה"א) אם איש הישראלי דר באיזה מקום שיש בו דעות רעות ומנהיגים לא טובים, צריך לברוח מן המקום ההוא, וצריך לילך ממקום למקום וממדינה למדינה עד שיבוא למקום תורה ודעות ישרות ומנהיגים טובים - שם יקבע מקום מנוחתו. ואם אינו מוצא שום מקום אשר ייטיב לו, צריך להתבודד במדברות וביערות כדי שיברח מדעות רעות ומאנשי רשע. והאמת הוא, שכן צריך האדם לברוח ליערות, ולפרוש עצמו מן המון עם, כדי שינצל מדעות רעות וממעשים רעים, אך זאת אינו מועיל אלא להנצל מן הדברים המעכבים עבודת השם יתברך, אבל להשיג הקדושה העליונה, אינו זוכה עד שידבק עצמו אל אנשי השם, עובדי ה' באמת, ולהשתתף עמם יחד בעבודה רבה, הן בתפילה והן בלימוד התורה, ועיקר המצוות הכל יהיה בכנסיה יחד עם מבקשי ה', ואז יוכל להשיג הקדושה העליונה, ולפי רוב העם המתקבצין יחד לעסק עבודת ה', כן שורה עליהם הקדושה העליונה, כמו שאמרו חכמי המשנה (ברכות פ"ז מ"ג) לפי רוב הקהל כך הן מברכין, כי לפי רוב הקהל כן משיגים הקדושה העליונה, שברב עם הדרת מלך (משלי יד, כח). אבל אם האדם ירצה לפרוש עצמו מן הציבור ולהתבודד עצמו

זה נדרתי שיהא יום ששון ושמחה ומשתה ומתנות לאביונים אני וביתי עד סוף כל הדרות, וביום שלישי בשבת ארבעה ימים לירח מרחשון שנת ששה ועשרים ליצירה יצאנו מעכו לעלות לירושלים תחת סכנה ונכנסתי לבית הגדול והקדוש והתפללתי בו ביום ה' ו' ימים לירח מרחשון, ובאחד בשבת ט' בחודש יצאתי מירושלים לחברון לנשק קברי אבותי במערה ואותו יום עמדתי במערה והתפללתי שבח לאל יתברך על הכל, ושני הימים האלו שהם ששי ותשיעי במרחשון נדרתי שיהיה לי כמו יו"ט ותפילה ושמחה בה' ואכילה ושתייה, אלוקים יעזרני על הכל ויקיים לי נדרי לה' אשלם אמן, וכשם שזכיתי להתפלל בה בחרבנה כך אראה אני וכל ישראל בנחמתה מהרה אמן.

היצר הרע משקיע את כל כחו למנוע

את האדם מלהתבודד ולעורר את רצונו הפנימי, כי הוא יודע היטב שכל עוד האדם עסוק בעולם החיצון, אין הוא יודע היכן הוא בעולמו כי אינו מרגיש את פנימיות נפשו, וממילא הוא מושלל מחשבון הנפש ומהתקרבות לה'. והאמת שהתנאי הראשון להתחזק בתשובה הוא להתחזק בדבר זה, דהיינו להתחיל להתנתק מעט מן העולם החיצון, כי כל עוד האדם שואב רק מבחוץ ואינו מעורר את רצונו הפנימי, גם אם ירצה להתחזק בתורה ובתפילה לא יעלה בידו יפה מפני שהיסוד חסר לו ואין התורה והתפילה יכולים להביא אותו להכרת ה'.

ברוב עם הדרת מלך

ואולם הגם שלמדנו עד כה שעל האדם לפרוש מחברת בני אדם, באו צדיקי

וההשתוקקות לה'.

וכן נהגו לומר אצל החסידים שצריך לדעת להתבודד גם כשנמצאים בין אלפי אנשים, וכפי שהעיד הרה"ק בעל בית אהרן מקארלין זיע"א על עצמו שהוא מתבודד בהיותו בין אלפי בני ישראל. נתכוונו לומר: הלא אין לנו לברוח אל היערות, על כן אנו צריכים ללמוד להתבודד ולהתנתק מכל העולם החיצון גם בהיותנו בין המון העם המתעסקים בהבלים מבוקר ועד ערב. כי על-ידי שטעמנו כבר כמה וכמה פעמים את התענוג של ההתנתקות מהעולם החיצון ושל התעוררות התשוקה הפנימית לה' הבאה בעקבותיה, גם כשאנו נמצאים בין אנשים אין נפשנו פזורה, אלא אנו בלב פנימה אין לנו אלא הבורא יתברך. ובבואנו אל התפילה נמצאנו מרוויחים משני הצדדים, מצד אחד אנו זוכים למעלת הקדושה הנאצלת על-ידי ציבור גדול, ומצד שני אין שום דבר חיצוני שמפעיל את חושנו ומפריע אותנו מלגלות את תשוקתנו הפנימית משם שאנו מתעלמים כליל מחושנו גם בעמדנו בין אנשים ובלתי לה' לבבנו.

להתפלל ביחיד, או לשום עיקר עבודת ה' הנעשה בכנסיה יחד, בלתי אפשר שישיג הקדושה העליונה, ולא עוד אלא שיוכל לנטות חלילה מרוב גופי תורה אם יתבודד עצמו ויפרוש מן הציבור, כמו שאיתא בגמרא (תענית ז, א) על פסוק (ירמיהו נ, לו) חרב אל הבדים, ואיתא שם: ולא עוד אלא שמתטפשים וכו', שאי אפשר לשום נברא להיות ביחיד, זולת הבורא יתברך שהוא יחיד ומיוחד... לכן צריך האדם לדבק עצמו עם עובדי ה', ולהיות בכנסיה יחד עמהם לכל עבודת הקודש.

התבודדות בין אלפי בני ישראל

האדמו"ר מבעלזא שליט"א דיבר לפני שנים הרבה (בשנת תשל"ה) על לשונו זה של המאור ושמשי, ואמר כי לפי זה נמצא שהעצה הטובה ביותר היא לברוח אל בית המדרש, כי על ידי כן מתקיימים שני הדברים גם יחד, מצד אחד אין שם חברת בני אדם המעוררים את החושים בחדשות הבאות מבחוץ (שנת תשל"ה היה טרם עידן הפלאפונים) ומצד שני יש שם חברת יראים ושלמים המעוררים יחד את הרצון הפנימי

לזכות
החתן דוד יצחק בן סאבל טילא
למשפחת ווערצבערגער
הכלה חנה בת רייזל
למשפחת הערצאג

יום ג' פרשת כי תבוא י"ז אלול ה'תשע"ט

התבודדות בתוך חברת בני אדם

על התועלת ימנע מלעשות מעשה זה.

דוגמא לדבר: יהודי רוצה לנסוע למקומות הקדושים כדי לשפוך צקון שיחו בפני בוראו, אבל נסיעה כזו יכולה להפריע לו מסדרי לימודו ומשמירת עיניו וכדומה, ואם כן צריך הוא לשקול בפלס ולחשב האם תעלה התועלת על ההפסד או שההפסד יעלה על התועלת. וכן יש עוד דוגמאות רבות מספור בזו הדרך, ובתוכן כהנה שקשה מאוד לחשב את שכון כנגד הפסדן, ולמשל מי שחפץ לסייע ליהודי הנתון בצרה וידוע לו שזה יבוא לו על חשבון לימודו ותפילתו.

היציאה מגן המבוכה על-ידי מורה דרך

ואכן מפני שקשה לחשב שכר מצוה כנגד הפסדה, ובפרט כשעומדים לפני שתי המצוות הסותרות זו בזו, לכן זקוק האדם שיהיה לו מורה דרך שיראה לו את הדרך הנכונה לילך בה, כי האדם בעצמו אין יכול לפשוט את ספקותיו מפני שהוא שרוי במבוכה, והרי לזה המשיל בעל מסילת ישרים את משלו למי שנמצא בגן המבוכה,

הוא מחשב שכר מצוה כנגד הפסדה

איתא במסכת אבות (פ"ב מ"א): הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה. והנה הפירוש הפשוט הוא שלפעמים נראה לו לאדם שיפסיד מעשיית מעשה המצוה, וכגון בנתינת צדקה שמוציא פרוטה מכיסו ונותן לעני, אך כשיחשוב כנגדו את שכר המצוה בזה ובבא, יבין שהשכר גדול לאין ערוך מההפסד. ולהיפך, לפעמים נראה לו לאדם שישתכר מעשיית מעשה עבירה, וכגון בדיבור לשון הרע שחושב בזה לפרוק את הטעון על לבו, אך כשיחשב כנגדו את הפסד העבירה, יבין שאין כדאי לו להביא על עצמו ההפסד הגדול הזה עבור השכר המועט שהוא משתכר עכשיו.

אולם עוד פירוש אחר יש במשנה זו, והוא שכבר יש מי שעומד בפניו מעשה מצוה⁷ ומכל מקום צריך הוא לחשב אם התועלת שיביא לו מעשה זה ברוחניות תעלה על ההפסד שיביא לו או שההפסד יעלה על התועלת, וכשיראה שההפסד עולה

⁷ כלומר, מידת חסידות שאינו חיוב גמור על האדם לקיימה.

לא. שרק מי שעומד מלמעלה ורואה את כולו יכול להורות את הדרך למי שנמצא בתוכו.

קל בדעתו לשוב ולטעות

ומכאן נבוא על ענין ההתבודדות שדובר עליו בשיעור הקודם. מי שילמד את דברי הראשונים כפשטותם מבלי ליטול עצה ממורה דרך, מיד יתלהב ויאמר: הלא מה שאמרו שצריך להתרחק מחברת בני אדם הוא תורת אמת ואף גם מתיישב על הלב, כי איך אפשר לעבוד את ה' ואנו מוקפים בחברת בני אדם העוסקים בהבלי העולם, והרי הם מוכיחים כן מן הפסוקים שכן נהגו בכל הדורות הראשונים, ואם כן אף אני אברח לי אל היערות ואתרחק מחברת בני אדם.

והלום ראיתי בספר המספיק לעובדי ה', שהוכיח כן מפסוקים הרבה שלא הובאו בשיעור הקודם, והנה כמה מהפסוקים לשם דוגמא: במעמד הר סיני כתוב לאמור (שמות לד, ב-ג) והיה נכון לבוקר ועלית בבוקר אל הר סיני ונצבת לי שם על ראש ההר ואיש לא יעלה עמך, וזה מפני שנתינת התורה צריכה היתה להיות באופן של התבודדות, וכך נהג משה רבינו בעצמו, ולכן הרחיק את אהלו מן המחנה, וכמו שנאמר (שמות לג, ז): ומשה יקח את אהלו ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה. ואף בני ישראל עצמם בדור המדבר היו מבודדים משאר העולם מהאי טעמא כמו שנאמר (דברים כט, ד-ה) ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר וגו' למען תדעו כי אני ה' אלוקיכם. וכן אהרן ובניו נצטוו להתבודד בשבעת ימי המלואים כמו שנאמר (ויקרא ח,

וזה לשון ה' מסילת ישרים' (פ"א): הא למה זה דומה? לגן המבוכה, הוא הגן הנטוע לצחוק, הידוע אצל השרים, שהנטיעות עשויות כתלים כתלים, וביניהם שבילים רבים נבוכים ומעורבים, כולם דומים זה לזה, והתכלית בהם הוא להגיע אל אכסדרה אחת שבאמצעם. ואמנם השבילים האלה מהם ישרים ומגיעים באמת אל האכסדרה, ומהם מְשָׁגִים את האדם ומרחיקים אותו ממנה. ואמנם ההולך בין השבילים הוא לא יוכל לראות ולדעת כלל אם הוא בשביל האמתי או בכוזב, כי כולם שווים ואין הפרש ביניהם לעין הרואה אותם, אם לא שידע הדרך בבקיאות וטביעות עין שכבר נכנס בה והגיע אל התכלית שהוא האכסדרה. והנה העומד כבר על האכסדרה הוא רואה כל הדרכים לפניו ומבחין בין האמתיים והכוזבים, והוא יוכל להזהיר את ההולכים בהם, לומר: זה הדרך לכו בו! והנה, מי שירצה להאמין לו, יגיע למקום המיועד, ומי שלא ירצה להאמין וירצה ללכת אחר עיניו, ודאי שיישאר אובר ולא יגיע אליו.

והנה לדאבון לב רבים טועים בזה כאשר נתפסים לאיזו מצוה ומכניסים בה את כל כוחם ועל הדרך מפסידים יותר ממה שמרוויחים, וטעות זו מצויה הרבה גם אצל אנשים שאין להם מורה דרך חי ותולים עצמם במאמרים שמצאו בספרים ואשר נאמרו לפני שנים רבות לפי שעה. מוכרח האדם שיבטל את עצמו למורה דרך הנמצא בין החיים ואשר ידריך אותו לפי דרכו ושורש נשמתו לדעת מה יעלה בהר ה' ומה

יפסיד יותר ממה שירוויח.

הסכנה לבוא לידי גאווה והתנשאות

ההפסד הראשון שיבוא לאדם המפריש את עצמו מחברת בני אדם, כפי המבואר בספרי החסידות, הוא **שיבוא לידי גאווה והתנשאות ח"ו**, שהרי בעצם פרישתו מהמון העם הוא כאומר להם בלבו: סלחו נא לי, אבל אין לי שיג ושיח עמכם, אלך לי לדרכי ואתם תלכו לדרכם וניפגש בעולם האמת. והלא כן אמרו חז"ל (כתובות יז, א) **לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות**, כי מוכרח האדם לדבר עם בני אדם קטנים כגדולים ועל ידי כן יראה עצמו כשווה בין בני המקום ברוך הוא.

ומטעם נוסף יבוא לידי גאווה, מפני **שידמה בעצמו שהוא כבר בא למדרגות גבוהות מאוד בעבודת ה'** ושהוא מרחף בעולמות העליונים, ולמען האמת אינו כן, אלא שהוא סבור כך מפני שאינו רואה מעלותיהם של אחרים ואינו בא במשא ומתן עם אחרים. דוגמא לכך יש לראות במציאות מאלו הדרים במקום שאין בהם תלמידי חכמים, שרואים את עצמם כרשכבה"ג בלמדם לבני המקום את המעט שלמדו בילדותם, אך כיון שיבואו למקום תורה, למקום חכמים וסופרים, יראו מיד שהם כאין וכאפס ושעדיין הם צריכים להתייגע הרבה כדי להגיע למדרגת תלמיד חכם.

אם יסתר איש במסתרים ואני לא

אראנו

הרה"צ רבי מרדכי חיים מסלאנים
זצוק"ל היה מספר שהיה אדם אחד

לג) ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאת ימי מלואיכם, ועוד שם (פסוק לה) ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים ושמרתם את משמרת ה'. וכן נצטווה הכהן גדול **שלא לצאת מן המקדש** (ויקרא כא, יב) ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלוקיו, **ויותר מזה הוא הכהן גדול ביום הכיפורים**, בהיכנסו לפני ולפנים, כי אז נאמר (ויקרא טז, יז) **וכל אדם לא יהיה באהל מועד** כבואו לכפר בקודש עד צאתו, **ואפילו מלאך היה אסור לו להיות אז בפנים** כדאיתא בירושלמי.

על כל פנים המתבונן בספר זה על כל מקורותיו ורואה את דברי השל"ה הקדוש ודברי שאר הספרים במעלת ההתבודדות מחברת בני אדם, ובפרט את מה שמובא בספרים הבאים אחריהם שענין ההתבודדות מועיל ביותר בחודש אלול, וכפי שנהגו רבים בדורות הקודמים לנסוע מביתם על כל חודש אלול עד אחרי הימים הנוראים ולעבוד את ה' לבדם מבלי לשוחח עם אף אחד בעולם, הרי הוא מחליט בעצמו לנהוג אף הוא כן.

אך על זה דייקא הודיע לנו המסילת ישרים שאנו זקוקים למורה דרך ושאסור לנו בשום אופן לחשב לבד שכר מצוה כנגד הפסדה. ואכן בהפציע אורו של הבעש"ט הקדוש, הודיע לנו **ששכר ההתבודדות בדורות אלו יוצא בהפסדה ולכן ביטל דרך עבודה זו**. יודע אני - אמר הבעש"ט הקדוש - את גודל מעלת ההתבודדות כפי שהכבירו בה הראשונים, אך אף על פי כן מורה אני לבטלה, כי כפי חלישת הדורות העובד בדרך של פרישות והתבודדות מחברת בני אדם,

מבלי לבוא על ידו לעצבות ומרה שחורה, הדורות הללו שנחלשו עד מאוד, אינם יכולים⁸.

הסכנה להיות פורש מן הציבור

ההפסד השלישי הוא מפני שבהתבדלו מבני אדם יוכל לבוא לידי החלטה שאין לו יותר מה לשמוע מאחרים ושהוא יכול לעבוד את ה' לבדו, וכמו שנמצאים בימינו אנשים כאלו בכל קהילה, שמרגישים מאוכזבים מקהילתם באמנם שאין נמצאים בה אנשים ראויים לשמה, ומגיעים מחמת כן להחלטה איתנה להתנהג כפי ראות עיניהם מבלי להיות כבולים לאף אחד, והם יוצאים ונכנסים עד שכל הרואה אותם נד להם בראשו לאות רחמנות...

וכך לימדונו הצדיקים שכדי לעלות אל הר ה' חייבים להיות אגודים ומאוחדים בחבורה אחת, ושמי שיעבוד לבדו מבלי להיות בחברת בני אדם יראי ה', יחסר לו מהשגת הקדושה. ויכולים אנו לראות זאת ממה שהנהיגו הצדיקים זיע"א את הנסיעה לראש השנה להיות כל בני החבורה באגודה אחת, והגם שלאדם הפשוט היה נראה לומר שדווקא בהתפללו במנין מצומצם היה מתפלל תפילה יותר ראויה, גילו לנו הצדיקים שאין הדבר כן, אלא ירוויח יותר כשיכלול את עצמו עם כל בני החבורה ויתפלל ברוב עם.

שהתבודד שלושים שנה ברציפות, ולאחר מכן בא אל הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש זיע"א, הקרא לו הצדיק את הפסוק בספר ירמיה (כג, כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'?! הלוא את השמים ואת הארץ אני מלא נאם ה'. ופירש על-פי דרכו: יכול להיות איש שיסתיר את עצמו שלושים שנה, אך כל עוד הוא רואה את עצמו כ"אני", כביכול אין הקב"ה רואהו. וכפי שהבעש"ט הקדוש זיע"א היה מרגיל את תלמידיו, שאפילו יעסוק האדם כל ימיו בתורה ומעשים טובים, אם יהיה רחוק מה' מחמת שיראה את עצמו כ"אני", יפסיד את המטרה... בשמוע האיש את דברי הצדיק געה בכייה והתחרט על כל אותן שלושים שנה שהתבודד בהן מחברת בני אדם. וכשראה הרה"ק מלעכוויטש שהאיש חזר בתשובה אמתית ונעשה כחרס הנשבר, אמר לו: מעתה יש לפרש כך – אם יסתר איש במסתרים שלושים שנה ואני לא, דהיינו שירגיש שהוא כ"לא", אזי אראנו נאום ה', הקב"ה רואה אותו ונמצא עמו.

הסכנה לבוא לידי עצבות ומרה

שחורה

ההפסד השני שיבוא לאדם המתבדל מבני אדם, הוא שיוכל לבוא על ידי כן לעצבות ומרה שחורה, הן מפני שעוסק הרבה בעשיית חשבון הנפש ובהכאת על חטא והן מצד עצם הבדידות, ואם הנביאים והדורות הראשונים היו יכולים לנהוג כן

⁸ ראה בספר ה'כוזרי' תחילת מאמר שלישי מה שאמר החבר הקדוש רבי יצחק הסנגרי זצ"ל למלך הכוזריים בעניין זה.

מתנהג בענווה וזוכה שתשרה עליו השכינה, וכשהשכינה שורה הקדושה שורה ונעשה האדם קדוש וטהור.

טוב לאדם שיעשה נפשות לשכינה

עוד יש טעם נוסף מדוע צריך האדם להיות מעורב עם הבריות, כי על האדם להשפיע על אחרים מטובו ולא להחזיק את כל הטוב שנתן לו הקב"ה לעצמו. אומרים לו למי שרואה את עצמו גבוה משכמו ומעלה: אדרבא ואדרבא, אם אתה בר הכי, הציבור זקוק לך! וכי רוצה אתה שהציבור יישאר עם אנשים פשוטים בלבד?! הישאר בתוך עמך ותאיר עליהם משלך.

ואכן מרנא הי'חתם סופר⁹ זקוק לכתב כי מטעם זה חיבב הקב"ה את אברהם אבינו ע"ה בחיבה יתירה, כי לעומת חנוך שהתהלך לבדו כדי שלא ליפול ממדרגתו, אברהם אבינו הכניס אורחים לרוב וקירב את בני דורו כדי ללמדם דעת את ה' ולא היה אכפת לו על שהוא נופל ממדרגתו מחמת כן, העיקר לעשות נפשות לשמים.

וזה לשון הי'חתם סופר⁹ בהקדמתו לשו"ת חלק יורה דעה: הנביא אומר (ישעיה מא) ועתה ישראל עבדי יעקב אשר בחרתיך זרע אברהם אוהבי, ולמה זה חיבה יתירה נודעת לאברהם אבינו ע"ה משאר אבות העולם שקרא אותו המקום בשם אוהבו? בירור ענין זה נודע לנו ממאמר השי"ת (בראשית יח) כי ידעתינו למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' וגו'

הבטחת התורה לכולל עצמו עם הציבור

וכן איתא בספר "תפארת שמואל"⁹ (פרשת קדושים) שעיקר העבודה הוא להיות בטל ומבוטל לכלל ישראל, ומי שמתאחד עם הכלל מובטח לו שיהיה יהודי קדוש, ולכן אמר השי"ת למשה (ויקרא יט, ב) דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו, לא אמר קדושים היו, אלא קדושים תהיו, כי בהיות כל עדת בני ישראל באגודה אחת, מובטח להם שיהיו קדושים. והוסיף שזהו מה שכתוב בתהלים (קטו, ט) "ישראל בטח בה' עזרם ומגינם הוא", כי כשהם בבחינת ישראל ואין כל אחד נפרד לעצמו, הם יכולים להיות בטוחים שהקב"ה יעזור להם ויגן בעדם.

וזה לשון בעל תפארת שמואל: "עצה נכונה לקיים מצות עשה קדושים תהיו היא להתבטל לכלל ישראל בביטול גמור וזהו עיקר החסידות בזמננו". זהו עיקר החסידות לדעתו הקדושה, להיות כלול עם בני ישראל ולהרגיש שהגם שמפסידים מזה מעט, מרוויחים פי כמה וכמה.

והלא כן אמרו חז"ל (כריתות ו, ב) "כל תענית (תפילת תענית) שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע, ומנאה הכתוב עם סממני הקטורת". והיינו מפני שאין לו לאיש ישראל זכות קיום אם הוא לבדו ואינו כלול עם ישראל, וכשהוא כלול עם ישראל הוא

⁹ להרה"ק רבי שמואל צבי מאלכסנדר זיע"א.

לו עבדים כיד המלך, ויען כי זכה אברהם אבינו ע"ה למידה זו טרם ציוה ה' עליו רק משכלו ומדעתו, עמד בראש כל חוצות, בנה מזבחות וקרא בשם ה', העמיד תלמידים הרבה... לכן לו יאה להיקרא אוהבו של המלך יתברך שמו – זרע אברהם אוהבי.

דרך חדשה בעשיית התבודדות

מכל הני טעמי הודיע לנו הבעש"ט הקדוש שלא נתבודד בדורות אלו מחברת בני אדם, כי הפסד ההתבודדות גדול לאין ערוך משכרה. ואולם אין פירוש הדבר שהבעש"ט הקדוש ביטל לגמרי את ההתבודדות, אלא שהורה לנו דרך חדשה כיצד להגיע למעלת ההתבודדות מבלי לפרוש מחברת בני אדם.

הוי אומר: הבעש"ט הקדוש שינה רק את צורת ההתבודדות שהיתה נהוגה בדורות העבר אשר היו פורשים לזמן רב והולכים אל המדבריות, אבל מצא לה דרך שבה נשיג רק את תועלויותיה של ההתבודדות ללא חסרונותיה.

וזה לשון ה'חתם סופר' (פרשת קדושים) על הפסוק "דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקים: רש"י פירש - מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויין בה, והיינו כי רוב גופי תורה תלוי בהקהל ובחבורת אנשים ללמוד וללמד, והואיל שעל ידי כן ימנע מבדידות, יחשוב שיוכל להניח את המעלה שיש לו בהיותו לבד עם ה', לכן הזהיר שאפילו בשעת הקהל העם יהיה קדוש ופרוש (קדוש

ידעתיו פירש רש"י לשון חיבה), הורה בזה כי נפלאות אהבת ה' לאברהם אבינו ע"ה על שלימד דעת את ה' וקרבה לעבודתו, והיא שעמדה לו יותר מכל מעשה הטוב וזכות הנפש אשר היה לו לעצמו, כי באמת גם לפניו היה היו יחידי סגולה אשר ידעו את ה' ודעת דרכיו יחפצו ובאהבתו ישגו תמיד. מי לנו גדול מתנוך אשר מעוצם תשוקתו ודבקותו בה' נתפרדה החבילה, חברת ארבעה היסודות, חדל מהיות אדם ונתעלה להיות כאחד מצבא מרום במרום העומדים את פני המלך לשרתו [ואיננו כי לקח אותו אלוקים], ולא מצינו באברהם אבינו ע"ה שנזדכך עפוריותו כל כך, אך לא מצד פחיתות וחסרון נפשו לא הגיע אל המעלה הזו, לא! כי אם אברהם אבינו ע"ה היה עושה כאשר עשה חנוך לבודד עצמו מחברת בני אדם, היה מתעלה גם הוא להיות ממלאכי א-ל, ואשר לא עשה כן, משום שהתבונן בחכמתו כי לא באלה חפץ ה' שישלים האדם את נפשו לבד ואת אנשי דורו ישאיר אחריו תרבות אנשים חטאים ומכעסי ה' כמקרה אשר קרה לדורו של חנוך ודור המבול. הניסיון הזה לימד את אברהם אבינו ע"ה כי טוב לאדם למעט בהשלמת נפשו למען רבות כבוד ה' למעט את מורדיו ולהרבות עבדיו ויודעיו, כי מה יתן ומה יוסיף האדם אם יוסיף מלאך אחד על אלפי רבבות מלאכי מעלה, הלא ה' בורא וממציא כהנה וכהנה חדשים לבקרים...

ההאוחז במידה זו מראה אהבתו אל ה' ביתר שאת וביתר עוז, כי מדרך האוהב את המלך להתאמץ ולהשתדל בכל האפשר להכניס בני אדם תחת עול מלכותו ולהרבות

שהוצרך לדבר עם אחד לשם השתדלות לפרנסתו ותוך כדי כך הזכיר לעצמו ללא הרף שאין הלה נותן לו את פרנסתו אלא הוא מקבל אותה מידו הרחבה והמלאה של הקב"ה הנותן לחם לכל בשר, מה עשה בזה? הוא היה מעורב עם אנשים, וכל הרואה אותו מן הצד יכול היה להעיד שהוא איש בין אנשים, שווה בין שווים, אבל לפי האמת היה מובדל מאנשים בהיותו דבוק בה' בלבד ומוחזק.

והלא ישנם אנשים כאלה למאות ולאלפים שחיים מתוך אמונה ודביקות בה', ואינם כועסים כשמכעיסים אותם ואינם מתרגזים כשמרגיזים אותם או כשאין ממלאים להם את בקשתם, וכל זה מפני שגם כשחיים בין אנשים הם מובדלים מהם ודבוקים בבוראם. זו היא הדרך שסלל לנו הבעש"ט הקדוש.

השארית רושם ההתבודדות לכל היום

גם בספרי החסידות שנוכר בהם שעל האדם לקבוע לו עתים להתבודדות, כתוב לאמור שיבחר לעצמו אותן שעות שבני ביתו עדיין נמים בהן את שנתם, כגון לפנות בוקר או בשעות הקטנות של הלילה, והיינו כי על ידי שירגיל את עצמו באותן שעות להשקיט את חושיו כליל ולגלות את רצונו הפנימי המשתוקק לה', יכול גם בשאר שעות היום להיות דבוק לבוראו אע"פ שיהיה מעורב אז עם הבריות.

הלא רואים אנו שגם אומות העולם מלמדים היום להתבודד שעה אחת ביום ונקרא שמו אצלם "מדיטציה"

היינו מיוחד לה' ומובדל מכל השאר, מלשון הרי את מקודשת לי שפירושו מובדלת (משאר בני אדם), כי גם הוא יתברך במקום גדולתו שם ענוותנותו ומשגיח על כל השפלים ואינו משתתף עמהם, וזהו כי קדוש אני ה', כי אף אני קדוש ומובדל על אף היותי משגיח על כל השפלים, ואף אתם תשגיחו על כל הקהל ובכל זאת תהיו קדושים ופרושים.

דבריו עם בני אדם ולבו איננו עמהם

בנו של החתם סופר, הגאון רבי שמעון סופר אבד"ק קראקא זצוק"ל בעל שו"ת מכתב סופר, כתב באגרת לשאר בשרו הרה"ק רבי יהודה לייב איגר מלובלין זיע"א: זה היה דרכי אבותינו תמיד, שעם עוצם קדושתם חסידותם ופרישותם, בבואם בין אנשים הראו להם פנים שוחקות ונהגו אתם מנהג דרך ארץ כאשר בו בזמן לא פסקו מדביקותם בה' יתברך. והוסיף שם שכבר כתב כן בעל חובת הלבבות בשער הפרישות (פ"ה), שהחסיד יכול להתבודד גם בהיותו בין קהל אנשים.

וראה זה לשון הרמב"ן (פרשת עקב) בדברו בענין הדביקות: שתהיה זוכר השם ואהבתו תמיד, לא תפרד מחשבתך ממנו בלכתך בדרך ובשכבך ובקומך, עד שיהיו דבריך עם בני אדם כפיך ובלשונך, ולבך איננו עמהם, אבל הוא לפני ה'.

וזאת יש לדעת שהגם שיש בזה מדרגות רבות ולא כל אחד יכול לומר שהוא כבר בפסגת המדרגות, עם זאת יכול כל אחד להיות שייך לעבודה זו. דוגמא לדבר: מי

הבריות ישתמש בכוח הדעת להבדיל בין התנהגותו החיצונית בה הוא מתחבר עם אנשים פשוטים שאינם בעלי מדרגה, לבין הכרתו הפנימית שבה הוא מקושר בקשר הדוק לבוראו.

אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל

הגה"צ רבי שמעון סופר זצ"ל אבד"ק ערלוי בעל שו"ת התעוררות תשובה כתב בספרו "שיר מעון" (פרשת קרח) על הפסוק "בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם, אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל": מדרכו של עולם שמי שרוצה להיות דבוק בה' מבדיל את עצמו מחברת בני אדם, אבל אהרן כהנא קדישא הגם היותו מעורב בין הבריות בהשכינו שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו (אשר הוא עבודה קשה ביותר ומושך את העוסק בזה עמוק עמוק אל תוך נבכי הנפשות הפועלות), בכל זאת לא סר מדביקותו, וזה מה שהעיד עליו הקב"ה – אני חלקך ונחלתך גם בהיותך בתוך בני ישראל.

סולם מוצב ארצה וראשו מגיע

השמימה

התבוננתי וראיתי שכאשר האדם נמצא במקום זר, בין אנשים בלתי מוכרים, ושלא נדבר בין אנשים נכרים, כי אז קל לו מאוד להיות מובדל מחברתם ולהיות לבדו עם בוראו, שהרי הוא מרגיש אז את בדידותו ביותר. אבל החכמה היא שגם בהיותו בין אנשים חברים הקרובים ללבו, יוכל להרגיש

[meditation]. אך האמת שהם יונקים רק מהאחוריים, כי מטרתם הפוכה משלנו. המטרה שלהם היא משום שראו שבלי זה נעשה האדם יותר גרוע מבהמה כאשר אין לו רגע אחד של מנוחה בעולם הזה, וגמרו אומר ללמדו להשקיט את מוחו במשך שעה אחת ביום כדי שיתפנה ראשו לחזור מיד לאחר מכן להבליו. המטרה שלנו היא כדי להתרגל להתחבר עם הרצון הפנימי באופן שגם כאשר יחזור האדם לעסקיו יישאר מחובר עמו.

צאו וראו! הלא אף החתם סופר עצמו זיע"א נהג לשבת כל שבת אחר הצהריים עם פשוטי העם ולדבר עמהם בחביבות גדולה, וכי אפשר לנו להעלות בדעתנו שירד אז למדרגתם? ודאי שלא ירד למדרגתם, אלא שלפי חזונו החיצונית היה נראה כאילו ירד למדרגתם, אבל בלבו ובמוחו נשאר במדרגתו הגבוהה.

דעת קנית מה חסרת

הגה"ח רבי שאול אלתר שליט"א¹⁰ אמר שכן הוא מדויק הפלא ופלא בלשון חז"ל "לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות", כי דעת הוא כנגד סדר טהרות כדאייתא במסכת שבת (לא, א) על הפסוק והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת, והיינו כי כדי להבדיל בין טומאה לטהרה צריך דעת, וכמו שאמרו חז"ל אם אין דעת הבדלה מנין. וזהו "תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות", שבהיותו מעורב עם

¹⁰ ראש ישיבת שפת אמת, בנו של הרה"ק ה'פני מנחם' מגור זיע"א.

אך כאמור כל זה בתנאי שיחזק את הקשר שלו עם בוראו על-ידי תפילות ועל-ידי התבודדות בעתים מסוימות ועל-ידי חיזוק האמונה והביטחון וכו'. זה מה שלימדנו הבעש"ט הקדוש – תהיה מעורב עם הבריות ובו בזמן תהיה מובדל מהם. ישנם הסבורים שכדי שיהיו מעורבים עם הבריות מוכרחים הם להשפיל את עצמם עד הסוף ולהיעשות כאחד מהן. לימדנו הבעש"ט שאין הדבר כן. **תוכלו לשוחח עם אנשים ולשאול בשלומם ולעודדם, אבל ראשכם ורובכם נמצאים למעלה קשורים ואחוזים בבוראכם.**

בלבו כאילו הוא נמצא לבדו במקום שומם ואין לו אלא את ה' יתברך אשר מלוא כל הארץ כבודו. וכל אחד יכול להגיע לזה אם יחזק את הקשר שלו עם בוראו יום יום, שעה שעה, והראיה לזה ממה שאנו רואים בחוש שאם אחד פוגש את חבירו, אפילו יעמוד במקום הומה אדם, ידבר עם חבירו מבלי לשום לבו למה שמתרחש מסביבו ויהיה דומה עליו כאילו פגש אותו ביער שומם.

וכפי שנדמה לו לאדם שכל העולם מסביב מת בעת פגשו את חבירו, כך ידמה לו שכל העולם מסביב מת בפגשו את בוראו,

לע"נ
האה"ח ובהקת בת ר' משה פערלשטיין
נרבת נכדה ידידנו
הר"ר ישראל ראזענבוים הי"ו

יום ד' פרשת כי תבוא י"ח אלול ה'תשע"ט הכרת הטוב כדי להתגדל ולהתקרב לה' – הכרת הטוב לדרך החסידות

המציאות שהכל מוכן לו ואינו צריך לטרוח, אלא התכוון להודיע במימרא הראשונה שהוא מכיר בטובתם של כל אלו שטרחו בשבילו כדי שיהיו לו פת מוכן לאכול ובגד מוכן ללבוש מבלי לטרוח בכל אותן טרחות שטרח אדם הראשון, כי כן צריך האדם להכיר בטובתו של הנותן לו.

והנה הבה ונתבונן במימרא השניה! מה האמת? בעל הבית טרח בשבילו או בשביל אשתו ובניו? הלא אין לכך תשובה אחידה, שהרי יש בעל הבית שכוונתו בשביל אורחיו ויש בעל הבית שכוונתו בשביל אשתו ובניו. אכן לימדנו בן זומא שכלפי האורח אין שום חילוק בין בעל הבית שכוונתו נקיה לבעל הבית שנגוע בפניות עד למעלה ראש, כי סוף כל סוף קיבל ממנו טובת הנאה והוא חייב להכיר לו טובה.

כשהאדם רואה שאחד טורח בשבילו, קל לו מאוד להכיר בטובתו ולהודות לו בפה מלא. מאידך, כשהאדם מוצא את צרכיו מן המוכן, הוא נכנס לבית הכנסת ומוצא ספסל ושולחן, מזגן, תאורה וקפה, ומוציא מן הארון גמרא חדשה ומפוארת, אינו שם לבו להכיר לטובה למי שטרח בשביל כל זה. אך

אורח טוב מהו אומר?

איתא במסכת ברכות (נח, ב): הוא [בן זומא] היה אומר: כמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא פת לאכול? חרש וזרע וקצר ועמר ודש וזרה וברר וטחן והרקיד ולש ואפה ואחר כך אכל, ואני משכים ומוצא כל אלו מתוקנין לפני. וכמה יגיעות יגע אדם הראשון עד שמצא בגד ללבוש? גזז וליבן וניפץ וטוה וארג ואחר כך מצא בגד ללבוש, ואני משכים ומוצא כל אלה מתוקנים לפני.

ועוד שם: הוא היה אומר: אורח טוב מהו אומר? כמה טרחות טרח בעל הבית בשבילי, כמה בשר הביא לפני, כמה יין הביא לפני, כמה גלוסקאות הביא לפני, וכל מה שטרח לא טרח אלא בשבילי. אבל אורח רע מהו אומר? מה טורח טרח בעל הבית זה? פת אחת אכלתי, חתיכה אחת אכלתי, כוס אחד שתיתי, כל טורח שטרח בעל הבית זה לא טרח אלא בשביל אשתו ובניו.

הכרת הטוב בכל מצב

הנה המימרא השניה של בן זומא מסביר את המימרא הראשונה, שלא נאמר שהתכוון במימרא הראשונה רק להודיע את

להכיר בטובתם מפני שסוף כל סוף היו הצינור להביא לו את כיכר הלחם. והרי תמיד הכרת הטובה היא בגלל זה, שהרי האדם אינו יכול להטיב לזולתו אם לא שיכריזו עליו מלמעלה, והאדם המטיב הוא רק צינור להורדת השפע מלמעלה, ואם כן הכרת הטוב פירושו רק להכיר בכך שהמטיב לו הוא הצינור שדרכו ירד אליו השפע.

הכרת הטוב לאבות האומה

והנה בספר 'משך חכמה'¹¹ פרשה זו, פרשת כי תבוא, על הפסוק (דברים כח, מז) "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל", הביא מאמר הגמרא בברכות והוסיף שכפי שהוא נכון בגשמיות כן הוא נכון גם ברוחניות, וזה לשונו: כן צריך האדם להתבונן אל חסדי הבורא ברוך הוא על השתלמות השכלי, אשר כמה יגיעות יצע וחקירות ונסיונות עמל אברהם אבינו עד שהתבונן בהרחיק הגילולים ולהשכיל אמיתת מציאות השי"ת, יחדרו והשגחתו והישארות הנפש, ואחר כך עמלו האבות הקדושים לעמוד על אמיתתו, ויגעו אבותינו במצרים עד שנעשו ראויים לקבל תרי"ג מצוות ותורתנו הקדושה, והמה כולם אורות בהירים ומזהירים את הנפש, אשר בכל אחת מהם יוכל האדם להתדבק בצחצחות האמיתית, הדביקות להיחיד האמיתי, ומה שיגעו כולם, אני מוצא כל אלה מתוקנים לפני, כמה צריך האדם הנללב להיות שמח ולהודות להשי"ת הטוב שזיכהו לכל זה? והו "בשמחה ובטוב לבב מרוב כל", זהו מרוב הדיעות הצודקות והמשכילות המזהירות בשכל

על זה לימדנו בן זומא – עצור מעט והתבונן! הלא אנשים רבים עמלו ויגעו כדי שיהיה לך כל זאת מן המוכן ותוכל לשבת וללמוד בנחת, ומדי חודש בחדשו הם משלמים עבורך את הוצאות החשמל והקפה והניקיון וכו' המגיעים לסכומים אדירים – תכיר טובה לכל אלו שטרחו בשבילך!

הכרת הטוב כיסוד לעבודת ה'

הכרת הטוב אין פירושו להודות, ההודאה היא כבר תוצאה, הכרת הטוב פירושו להתבונן ולהכיר בכך שעשו לו טובה, ולאחר שיכיר בכך, יחליט בעצמו מה יעשה עם הכרתו, האם יתן תודה או יחזיר טובה תחת טובה וכדומה. ומטעם זה יש לו לאדם להכיר בטובתם של כל אלו שטרחו בשבילו אע"פ שאינו מכירם והם לא מכירים אותו ולא יכיר אותם לעולם ולא יכירו אותו לעולם, כי אין ענין הכרת הטוב שירודח מכך בעל הטובה, אלא שיתגדל על ידו האיש המכיר טובה ויתקרב על ידי זה לבוראו.

וכך הורה לנו בעל 'חובת הלבבות' שהיסוד של עבודת ה' הוא להיות מכיר טובה, כי כשיהיה האדם מכיר טובה, יראה ממילא את החסדים הגדולים שהקב"ה עושה עמו ויעבדנו בלבב שלם מתוך הכרת הטוב להשי"ת.

חייב האדם לחיות בהכרה זו שכל מה שטרחו לא טרחו אלא בשבילו, וכשקונה כיכר לחם בחנות, יכיר בכך שכל אלו שהיו שותפים באפיייתה ובהבאתה אל החנות, טרחו בשבילו, ושאף בעל החנות טרח בשבילו. ואע"פ שכל אלו קיבלו שכרם משלם, מכל מקום יש לו

¹¹ על התורה להגאון רבי מאיר שמחה הכהן אבד"ק דווינסק בעל 'אור שמח' על הרמב"ם.

שמחה כהתרת הספיקות השכליות, והנה האל"ף ב"ת בסוגיא הכרת הטוב הוא סוגיית ההשגחה הפרטית המלווה את האדם על כל צעד ושעל בהיותו עלי חלד, והלא עד שלא זרח אורו של הבעש"ט היתה מחלוקת גדולה בסוגיא זו על-ידי הראשונים, וכשזרח אורו של הבעש"ט הותרו הספיקות ונעשה ברור לכל (עד שכיום הוא כבר לא נראה כדבר מחודש אחר שהורגל הדבר בקרב כל ישראל הע"י) שכל דבר קטן כגדול נעשה בהשגחה פרטית, ועל זה הולכים ונשענים כל בני ישראל בידעם שכל התלאות העוברים עליהם ואפילו הצער הקטן שבקטנים שמרגישים בלבם, הוא כחשבון מדודקק מאת ה' והוא לטובתם הגמורה.

ברוך שחלק מחכמתו ליראיו

וכן איתא בספר הקדוש "תפארת שלמה" פרשה זו בפירוש הפסוק "ושמחת בכל הטוב", שיש להודות לה' על הצדיקים ששתל בדורותנו, וזה לשון קדשו: וזה שתקנו חכמינו ז"ל כשרואה חכמי ישראל מחויב להודות להשי"ת ברוך שחלק מחכמתו ליראיו, היינו שישבח ויתן תודה לה' שיש צדיק כזה בדור שיוכל לשכון בו כבוד ד' וחכמתו לחלקו לעולם. כמו שנשמע כזה מאת כבוד אדומ"ו הרב הקדוש [ה'חווה] מלובלין זי"ע שכל ששה עשר שנים שהיה הרב הקדוש [ה'קדושת לוי'] מבארדיטשוב חי לפניו, הנה בכל יום ויום היה מייחד לו שעה אחת להודות ולהלל להשי"ת אשר שלח לעולם הזה נשמה גדולה וקדושה של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע.

הלא אנו רואים שיש קיום לעולם ויש קיום לישראל ויש קיום לתורה ולקדושה,

האלוקי, אשר זה ייקרא הריבוי מ"כל", כמו שאמר על שלמה (מלכים - א, ה, ט) "ויתן אלוקים חכמה לשלמה ותבונה הרבה מאוד, ורוחב לב כחול אשר על שפת הים".

והוסיף במשך חכמה: וכבר התבונן החסיד (בעל חובת הלבבות) בשער הבחינה, זה לשונו: והגדולה שבטובות שהיטיב בהם הבורא לאדם היא התורה הנתונה למשה נביאו עליו השלום (עכ"ל). ועל זה צריך האדם לשמוח ולתת שבח והודיה להשי"ת מעומק לב ולהתנחם בזה על כל מדווי לבבו והמקרים המעיקים לו בשנות ימי חייו הספורים המועטים בעולם הנפסד והעובר.

פלאי פלאים! כשיתבונן האדם לראות כמה טרחו האבות הקדושים כדי שיקבל את כל אותן הטבות רחניות הנשארות לנצח נצחים ואשר כל חללי דעלמא שוות כנגדן כקליפת השום, יתקטנו אצלו ממילא כל הדברים המעיקים על לבו עד שלא ירגיש בהם כלל...

התקין ופעל זהרי חמה

והנה ביום ח"י אלול שבו הפציע אורו הגדול של הבעש"ט הקדוש זי"ע"א, מוטל עלינו חובה גמורה להכיר בטובה זו שהטיב עמנו בסללו לנו דרך ברורה ומזהירה כזוהר הרקיע בעבורת ה'. הלא אף אלו שכביכול אינם הולכים בדרכו קיבלו ממנו טובת הנאה בידועין ובלא יודעין, וכל שכן אנו המשתדלים ללכת בדרכו הסלולה, כמה אנו צריכים להכיר לו טובה!

הנה בעל 'בני יששכר' הביא בשם הרמב"ם שמי שלא טעם טעם שמחה של התרת הספיקות בתורה, לא טעם טעם שמחה מימיו, וכן כתב הרמ"א בספרו 'תורת העולה' שאין

אל רבו, יקבל ממנו מלוא חפניים. אף כאן אם יחשיב האדם את עצמו ל"יש", יקטין בכך את קיבולו ויתמעט השפע שיקבל מן השמים, אבל אם יחשיב את עצמו ל"איין" בבחינת "ונחננו מה", יגדיל בכך את קיבולו ויקבל שפע גדול מאוד מן השמים.

והנה ככל שהאדם מוסיף להכיר בטובות שעושים לו, כך הוא נעשה יותר בענווה, וזו היא הסיבה למה שאנו רואים בעינינו שקשה להם לבני אדם להכיר בטובות שעושים להם, כי קשה להם לבטל את עצמם ורוצים להאמין שהם יכולים להסתדר לבדם על-ידי כוחם ועוצם ידם, ולכן ככל שמוסיף האדם להכיר בטובות שעושים לו כך הולך וגדל השפע הנמשך עליו מאוצר השפע. ואף זה הוא מהיסודות שלימדנו הבעש"ט הק' שכדי לזכות לאור התורה, מוכרחים להיות בענווה גמורה ולבטל את עצמנו להשי"ת כדי להיות כלי קיבול לקבלת האור, ואף על זה אנו צריכים להכיר טובה לרבינו אור שבעת הימים.

הכרת הטוב על יסודות החסידות

וכן עלינו להכיר לו טובה על ה"אהבת ישראל" שהחדיר בלבבותנו ואשר היא הולכת ומתחזקת מדור לדור, והרי אנו רואים בחוש עד כמה כל בני ישראל נחלצים בימינו לעזור איש לרעהו ובפרט בעתות מצוקה שאז נופלות כל המחיצות הנראות כמבדילות בין שבט לשבט.

כמו כן עלינו להכיר לו טובה על שהאיר את עינינו בסוגיית הביטחון כאשר לימדנו שעלינו לבטוח בה' אלו קינו שיעשה

וכל זה לא היה שייך בלי הצדיקים ששתל הקב"ה בכל דור ודור למרות עוונות בני הדור, שהרי צדיק יסוד עולם, ואם כן עלינו להכיר בטובה זו ולהודות עליה בלי הרף.

וזאת יש לדעת שכאשר האדם מכיר בטוב הוא נעשה מחובר לזה הטוב ומקבל ממנו יותר, כי הטוב הוא טוב לכשעצמו, אך כשהאדם מכיר בו ושמת עמו, הוא חודר ללבו ולמוחו ונעשה קניינו, ואז הוא זוכה לאורו... כשהאדם הוגה בתורת הבעש"ט ולומד היטב את כל היסודות שגילה לנו בני הדורות האחרונים, הוא פותח אל לבו להכיר בכל אותן טובות שהטיב לנו וממילא הוא זוכה ליהנות מאורן.

מהכרת הטוב לענווה ומענווה לשפע

עוד זאת תועיל הכרת הטוב לאדם להתקרב לבוראו ולזכות לשפע רב ממקור הברכה, כי הנה בפרשת ירידת המן נכתב בתורה פעמיים כי משה ואהרן אמרו לישראל (שמות טז, ז-ח) "ונחננו מה", ופירש הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זיע"א שמטעם זה הוזכר הדבר פעמיים, להודיע לך שעל-ידי הענווה זוכים לפרנסה. וביאורו של דבר כי ריבוי קבלת השפע תלוי בביטולו של המקבל אל המשפיע, ולכן ככל שהמקבל מכיר יותר שאין לו משלו כלום ושהכל הוא צריך לקבל מן המשפיע, כך הוא נעשה כלי קיבול יותר גדול לקבלת השפע מן המשפיע.

משל למה הדבר דומה, לתלמיד הלומד אצל רבו, שאם יהיה ראשו עסוק בענייני צרכיו, יקבל מרבו אך מעט, אבל אם יסיח את דעתו מכל צרכיו ויבטל עצמו כליל

התוכחה שבפרשת בחקותי נאמרו בלשון רבים, והיינו מפני שנאמרו לעם ישראל בכללותו, ועם ישראל בכללותו יש לו הבטחה שלא ימאסנו ה' אפילו בהיותו בארץ אויביו ולא יעזבו לללותו, אבל פסוקי התוכחה שבפרשת בחקותי נאמרו בלשון יחיד ויחידים מבני ישראל אין להם הבטחה זו.

ובספר הקדוש "תפארת שלמה" (דרוש לראש השנה) הביא את דברי האור החיים הקדוש וכתב עליהם: **ולא נחא למרייהו לומר הכי, ישתקע הדבר ולא יאמר, הרי נאמר (יחזקאל יח, לב) כי לא אחפוץ במות המת, ונאמר (ש"ב יד, יד) לבלתי ידח ממנו נדח כמבואר בספרים הקדושים.**

אמר על כך הרה"ק רבי יעקב יוסף **מסקווירא** זיע"א לחתנו יבדלחט"א האדמו"ר **מרחמסטריווקא-ארה"ב שליט"א** דלא קשה מידי, כי מה שנאמר לא ידח ממנו נדח **נתחדש בתקופת הבעש"ט, כי פעל בשמים כן**, ולכן בספר שנכתב קודם לכן ולא נמצא בו יסוד זה, היינו מפני שבאמת לא היה אז נוהג דבר זה.

אין לנו מושג עד כמה אנו צריכים להכיר טובה לנשמת הבעש"ט ולהודות לה' יתברך על ששלח אותה לפנינו להורות לנו הדרך ולפעול גדולות ונצורות בשמים לטובת כל הנשמות.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

הכל לטובתנו, ושאין לנו לחקור כיצד ובאיזה אופן יעשה כן, ושאע"פ שנראה לנו שאין שום דרך לעשות כן, נבטח בו שיש לו דרכים אין סוף אשר אנו בעצמנו איננו מעלים אותן בדמיוננו.

יסודות אלו יסודות הדת הם ואלמלא הבעש"ט הקדוש ותלמידיו שהעמידו אותם כיתד בל ימוט, היינו מתהלכים עד היום מבולבלים ומטושטשים. הלא כל דברי התורה המלהיבים את הלבבות המופיעים בספר הקדוש קדושת לוי ובשאר ספרי הצדיקים מקורם ברבינו אור שבעת הימים, וכן דברי התורה של הרה"ק רבי מאיר מאפטא זיע"א, אשר הגה"ק מצאנו זיע"א העיד עליו שנשמתו ברחה לפני חטא עץ הדעת ולא היתה בה עירוב של טוב ורע (וכן העיד הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב זיע"א על נשמת הבעש"ט הקדוש וכן הוא בספר הקדוש בית אהרן על פרקי אבות), ותפילתו הידועה רבון העולמים שנותנת לנו בהירות גדולה בביטחוננו בה' ומלמדת אותנו לחיות בזה העולם מבלי לערב רע בטוב.

בל ידח ממנו נידח

הנה ה'אור החיים' הקדוש בפסוקי התוכחה שבפרשה זו הקשה מדוע לא נכתבו דברי חיווק באמצע התוכחה כדרך שנכתבו בפסוקי התוכחה שבפרשת בחקותי – "ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתי ולא געלתי אתכם וגו'". והשיב שפסוקי

נדבת ידידינו

הר"ר חיים מאיר ראזענבערג הי"ד

לרגל שמחת הנישואין

יה"ר שיזכו לבנות בית נאמן בישראל על דרך התורה והחסידות

מדור שבת קודש צפרא דשבתא – ברכת החודש

הכנסת והדבר משתקע ביניהם.

אכן בספרי הפוסקים מצינו שמכל מקום יש בזה מעט משום זכר למקדש, ב'אבודרהם' (סדר ראש חודש) כתב: מבקשין רחמים על החכמים בהכרזת ראש חודש [לפי מנהג הספרדים] ... מפני שהן היו מקדשין החודש. ב'מגן אברהם' (או"ח תיז, א) כתוב בזה"ל: וכתוב בספר 'יראים' דאין זה קידוש בית דין אלא שמודיעים להעולם מתי ראש חודש, עכ"ל. ומכל מקום נהגו לעמוד בשעת אמירת ראש חודש ביום פלוני דוגמת קידוש החודש שהי' מעומד. בספר 'משמרת שלום'¹⁴ וזה לשונו: כשמברכים ראש חודש בשבת שלפני ראש חודש, מהראוי שהאב בית דין יברך החודש, מפני שיש בזה משום זכר למקדש ובמקדש היה האב בית דין אומר מקודש החודש.

להשמיע לעם שבבית הכנסת

ברכת החודש מחולק לארבעה חלקים, החלק הראשון הוא תפילה על חיים ארוכים של שלום וכו',¹² החלק השני הוא תפילה על הגאולה – מי שעשה ניסים לאבותינו הוא יגאל אותנו וכו', החלק השלישי הוא הכרזה על ראש חודש, והחלק הרביעי הוא שוב תפילה על חידוש החודש לטוב ולברכה לפרנסה ולרפואה וכו'.

וכתב בעל 'שבלי הלקט'¹³ (סימן קע): מה שמכריזין ראש חודש בשבת שלפני ראש חודש, אינו זכר לקידוש החודש, שהרי אין מקדשין ראש חודש אלא בזמנו (ולא בשבת שלפני ראש חודש), אלא להשמיע לעם שבבית הכנסת יום קביעת החודש (אשר בו תלויה קביעות כל המועדים) כדי שיוודע לכל אדם, לפי שבימות החול פעמים בני אדם טרודין במלאכתן ואין באין לבית

¹² מקור תפילה זו מיוסד על תפילת האמורא 'רב' כמובא במסכת ברכות (טז, ב) בתוספת ההתחלה שתחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה. כן מנהגינו יוצאי ארצות אשכנז אמנם מנהג אחינו הספרדים לומר במקום זה ארבע תפילות 'יהי רצון' שהאשכנזים אומרים אחרי קריאת התורה בשני וחמישי.

¹³ לרבינו צדיקיה בן ר' אברהם הרופא ממשפחת העונים. מרבותינו הראשונים מרבני רומא שבאיטליא ביחד עם הריא"ז.

¹⁴ להגה"ק רבי שלום פערלאו אבד"ק בראהין ואדמו"ר מקוידנוב זיע"א.

כאחד חברים ויקדשו הבית דין הגדול את החדש על-פי עדי ראיה או על-פי החשבון ויודיעו בכל חודש לכל ישראל על-ידי שלוחיהם כמצווה עלינו בתורה¹⁵.

אך האמת שה'לבוש' כבר הקדימו לבעל 'בני יששכר' בטעם זה ואף דחה אותו מהטעם שלא בזמן המקדש בלבד קידשו על-פי הראיה אלא גם בזמן התנאים שלאחר החורבן, וזה לשונו (סי' תכא ס"א): ויש אומרים הטעם לפי שבזמן המקדש היו מקדשין על פי הראייה, ומתפללין שיקבץ נדחינו ונחזור לקדש על פי הראייה, ונ"ל שזה אינו, שהרי מצינו שגם בזמן התנאים שאחר החורבן היו מקדשין על פי הראייה.

טעם שני לאמירת מי שעשה ניסים – להסמיך גאולה לקידוש החודש

ומפרש ה'לבוש' הטעם: ותקנו לומר זה הלשון מי שעשה ניסים וכו', לפי שמצות ראש חודש היא המצוה הראשונה שקיבלו ישראל מיד שנגאלו ממצרים (וכלשון רש"י בתחילת החומש: אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל), לכך מתפללין על הגאולה בכל פעם שקובעין ראש חודש.

עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה

והנה טעמו זה השני של ה'לבוש' מקום גדול יש לו בספרי החסידות, וכך מבואר

טעם ראשון לאמירת מי שעשה ניסים – לבקש על קידוש החודש על-פי הראיה

והנה לפי המבואר הקטע העיקרי בברכת החודש הוא הקטע השלישי, הכרות ראש חודש, ומה שמבקשים לפניו ולאחריה על חיים ארוכים ועל פרנסה ורפואה, הוא בדרך אגב. אמנם הקטע השני, מי שעשה ניסים, צריך ביאור מה עניינו לברכת החודש.

ובספר 'דרך פקודיך' לבעל 'בני יששכר' זיע"א (מצוה ד חלק הדיבור) כתב בזה טעם נפלא, וזה לשונו: מעולם תמהתי על הנוסח מי שעשה ניסים וכו' הוא יגאל וכו' ויקבץ נדחינו וכו' חברים כל ישראל וכו'. שכל נוסח התפילה אין לו שייכות לברכת החודש. ולפי מה שכתבתי לעיל בחלק המעשה יונח, להיות דאנחנו סומכים בקביעותינו על החשבון של ר' הלל שראה שאי אפשר להשאיר ענין המצוה הזאת על הענין הנרצה בתורה דהיינו על ידי קבלת העדים שיראו את הלבנה או על-פי החשבון בכל חודש ושיהיה בכל חודש עיני כל ישראל על הבית דין אימתי יקדשו את החדש, כי ראה פיזור ישראל בארבע כנפות הארץ ותחלק התורה ח"ו לאלפים תורות, כי אי אפשר להודיע לכל ישראל בכל חודש זמן ראש חודש, על כן עמד ותיקן חשבון מסודר לכל ישראל כי עת לעשות לד', על כן בברכת החודש שמודיעים לעם מתי יהיה ראש חודש, אנו מתפללים שהשי"ת יעשה עמנו ניסים ויקבץ נדחינו ואז יהיה כל ישראל

¹⁵ וכן הוא בסידור הגאונים והמקובלים חלק טו בשם 'שבלי הלקט'.

והנה בני ישראל נמשלו ללבנה, וזה להורות שכפי שהלבנה מתחדשת ויוצאת מן הגלות מדי חודש בחודשו, כך בני ישראל ייצאו מן הגלות וישבו למקומם, וכפי שאנו אומרים בברכת קידוש לבנה: וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה.

ועל כן אנו מבקשים בברכת החודש כשאנו מכריזים על חידוש הלבנה: מי שעשה ניסים לאבותינו וכו' הוא יגאל אותנו בקרוב וכו'. כפי שהלבנה מתחדשת ונגאלת מגלותה, כן אנו נצא מגלותנו בקרוב ונבוא יחד מארבע כנפות ארץ למקומנו בארץ ישראל.

ועוד יש בזה עומק נוסף, כי הנה הקב"ה מסר את הכוח לישראל לקדש את החודש, וכמו שכתוב (שמות יב, ב) "החודש הזה לכם ראש חדשים", וכן אמרו חז"ל (ר"ה כה, א) על הפסוק (ויקרא כג, ד) "תקראו אותם במועדים" – אל תקרי אותם אלא אתם, אתם אפילו שוגגין, אתם אפילו מוטעין, אתם אפילו מזידין. ואף זה להורות, שכת הגאולה מסורה בידם של ישראל, וכך אמר הקב"ה למשה רבינו: לאחר שתקינתם את מה שהייתם צריכים לתקן במצרים והעליתם שם את הניצוצות שהייתם צריכים להעלות, מעתה הכח מסור בידיכם לעורר את הגאולה הטבועה בבריאה ממילא ולהוציאה מן הכוח אל הפועל על-ידי התשובה (סנהדרין צז, ב). וכן הוא מאז ועד היום, שכל פעם שבני ישראל חוזרים בתשובה, הם מעוררים את הגאולה לצאת מן הכוח אל הפועל ומן הסתר אל הגלוי.

בספרי החסידות שלא לחינם נצטוו ישראל מיד בצאתם ממצרים לקדש את החודש, אלא מפני שקידוש החודש והגאולה ענין אחד להם. כי הנה הקב"ה ברא בעת בריאת העולם את היום ואת הלילה, וזה מורה על בני ישראל שיש להם מצבים של יום ומצבים של לילה, מצבים של "להגיד בבוקר חסדך" ומצבים של "ואמונתך בלילות".

ותלה הקב"ה את הלבנה, המקבלת את אורה מן השמש, להאיר את הלילה דהיינו את חשכות הגלות. וטבע הקב"ה בלבנה זו להתחדש מדי חודש, וזאת על-ידי שתצא מחשכת הגלות שלה ותיפגש עם השמש ותלך ותגדל מיום ליום עד שתשוב ותתרחק מן השמש.

כשהאדם יושב על מקומו ומקבל ממנו את חיותו, אין הוא נמצא בגלות, ומתי הוא נמצא בגלות? כשהוא יוצא ממקומו ואינו יכול לקבל ממנו את חיותו. אף הלבנה, כשהיא נמצאת במקומה, היא מקבלת את אורה מן השמש ואין היא שרויה בגלות, ורק כשהיא גולה ממקומה ומתרחקת מן השמש, היא מפסיקה לקבל את אורה ממנה.

נמצא שחידוש החודש הוא ענין של גאולה, שהרי אז הלבנה שבה למקומה לקבל את אורה מן השמש, וכשהלבנה זוכה לגאולה, כל הארץ זוכה לגאולה, כי היא מתחילה להאיר את הלילה, ואם בימינו שהרחובות מוארים בפנסים אין אנו מכירים כל-כך בקיום אור הלבנה, הלא הולכי המדבריות ויורדי הימים הולכים לאורה וששים ושמחים בחידושה.

ולפיכך מזכירין הגאולה בקרוב. דברי הגאון יעב"ץ נפלאים מאוד, כי מהם מבואר שגאולתם של ישראל תלויה ממש במידת חידושה של הלבנה, ולכן כל חודש שהלבנה מתחדשת אך מעט, אף בני ישראל זוכים לגאולה מועטת בלבד, אך כשתתחדש הלבנה בחידושה האמתי ויהיה אורה כאור השמש, אזי יזכו בני ישראל לגאולה השלמה. ועל זה אנו מבקשים בברכת החודש שתהיה אור הלבנה כאור החמה ותהיה הגאולה השלמה.

אור הגאולה מאיר את הנשמות

וכן מבואר בזוהר הקדוש שבכל ראש חודש מקבלות כל נשמות ישראל אור חדש מאורו של הקב"ה אשר הוא ענין של גאולה, וזה לשון הזוהר (מדרש הנעלם וירא): רבי אליעזר הוה יתיב והוה לעי באורייתא (ישב ועסק בתורה), אתא לגביה ר' עקיבא, אמר ליה: במאי קא עסיק מר? אמר לו: בהאי קרא דכתיב (שמואל א, ב) וכסא כבוד ינחילם, מהו כסא כבוד ינחילם? זה יעקב אבינו דעביד ליה כרסי יקר בלחודוי (שהקב"ה מייחד לו כסא) לקבלא אולפן נשמתא דצדיקיא (לקבל התורה של נשמות הצדיקים) וקודשא בריך הוא אזיל עמיה בכל ריש ירחא וירחא (הקב"ה הולך עם יעקב אבינו בכל ראש חודש וראש חודש), וכד חמי נשמתא יקר אספקלריאה שכינתא דמאריה (כשכל נשמה ונשמה רואה את האספקלריא של השכינה הקדושה ההולכת עם יעקב אבינו) מברכת וסגדת קמי קודשא

ונמצא לפי זה שכשאנו מתפללים לפני הכרות ראש חודש על הגאולה, מתכוונים אנו להודיע כלפי שמיא, שהיות שנמסרה בידינו הכוח לקדש את החודש, אשר זה מורה שבידינו הכח לעורר את הגאולה, אנו רוצים להשתמש בזה הכוח ולעורר את הגאולה שתצא אל הפועל בעגלא ובזמן קריב.

ואכן בתפילתנו זו אנו יכולים לפעול שהחודש הבא עלינו יהיה חודש של גאולה ושיושפע עליו שפע גדול שמקורו בגאולה, ומזה הטעם אנו מתפללים על כך בשבת קודש דווקא, שהרי כל השפע של ימות החול בא באמצעות השבת כנודע¹⁶.

מר אמר חדא ומר אמר חדא

ונמצא מעתה ששני הטעמים שהביא הלבוש עולים בקנה אחד ולא פליגי, כי תחילה לכל אנו מתפללים על הגאולה בשעה שמברכים על החודש מפני שמצות קידוש החודש ניתנה מיד לאחר גאולת מצרים, אך לפי המבואר זה גופא היה מפני שקידוש החודש והגאולה ענין אחד להם, וכיון שענין אחד להם, לכן אנו מתפללים אז על הגאולה השלמה, שהרי כשתהיה הגאולה השלמה בוודאי ייטב לנו שבעתיים.

וזה לשון הגאון יעב"ץ וצ"ל בסידורו: לפי שישראל מונין ללבנה לכן בחידושה האמתי תלויה גאולתן, כשיתקיים הכתוב (ישעיה ל, כו) והיה אור הלבנה כאור החמה, ובזכות קידוש החודש נזכה לגאולה שלמה,

¹⁶ ספר פרי צדיק (פרשת ראה).

ומובא מנהג זה ב'מגן אברהם' (סי' תיז סק"א) שכתב: בשבת שלפני ראש חודש מברכין החודש חוץ מלפני ראש חודש תשרי דכתיב בכסא ליום חגנו. ואף ה'לבוש' הביא מנהג זה בהרחיבו יותר בטעמא דמילתא, וזה לשונו (סי' תכא): בשבת שלפני ראש השנה אין מברכין החודש, משום דכתיב בכסא ליום חגנו דמיירי בראש השנה, כלומר **שיהא אותו החג מכוסה ולא יפרסמוהו כמו שכתבתי טעמא בהלכות ראש השנה** (סימן תקפא ס"א) **להעלימו מן השטן שלא יקטרג עלינו.**

וזה לשון ה'לבוש' בהלכות ראש השנה (שם): ואין מברכין ראש חודש תשרי שהוא ראש השנה כמו שמברכין שאר ראשי חדשים, וגם אין מזכירין ראש חודש לא בקרבנות ולא בתפילה בראש השנה, והכל מטעם **כדי לערוב את השטן שלא ידע יום שהוא ראש השנה כיון שלא קדשוהו, וסימן לדבר בכסא ליום חגיגו, שיהא החדש מכוסה בו שלא יזכרוהו.**

והיינו מפני שכל פעם שיורד שפע לעולם, צריך להיזהר מן המקטרגים הרוצים לגזול אותו לעצמם, וכמבואר בספרים שמטעם זה אומרים פרשת הקטורת לפני התפילה ולאחר התפילה לבטל את המקטרגים הרוצים לגזול את השפע שעוררנו לבוא עלינו על-ידי תפילת שמו"ע.

אין אסתר מוגדת את מולדתה

והאמת שבספר הקדוש "אוהב ישראל" כתוב לאמור שבכל ראש חודש יש מעט מענין זה, וזה לשונו (פרשת בא): וזהו

ברוך הוא (היא מברכת ומשתחוה להקב"ה) הדא הוא דכתיב (תהלים קד) ברכי נפשי את ה', ה' אלוקי גדלת מאוד וגו'.

וכן כתב הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א, בספרו "פרי צדיק" (פרשת החודש), שכפי שכל חודש מקבלת הלבנה מן החמה אור חדש, **כמו כן מקבלים בני ישראל המונים ללבנה התחדשות חדשה מהקב"ה הנקרא שמש, על דרך הכתוב (תהלים פד, יב) כי שמש ומגן ה'.**

וכאמור, אור זה שאנו מקבלים מהקב"ה בראש חודש הוא ענין של גאולה, שהרי גאולה פירושה לחזור אל השורש ולקבל מאורו. ואמנם דבר זה תלוי בהכנה שאנו עושים כדי להיות כלי מוכשר לקבל האור, ולכן אנו עומדים בשבת שלפני ראש חודש ומתפללים על הגאולה, ועל ידי זה אנו מעוררים את הגאולה ומכשירים את עצמנו לקבל זה האור, אור הגאולה, לכשיבוא בראש חודש.

אמור מעתה: כשאנו מתפללים בתחילת ברכת החודש: יהי רצון שתחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה וכו', אין זה סתם מפני שמצאנו לנו הזדמנות לבקש בו על צרכנו, אלא מפני שבראש חודש עתיד לבוא זמן חדש אשר יאיר בו אור הגאולה, ואם אנו רוצים לזכות ליהנות ממנו, מוכרחים אנו לעורר אותו ובכך להכשיר את עצמנו.

שבת שלפני ראש חודש תשרי

והנה כפי הידוע אין אנו מברכים החודש בשבת שלפני ראש חודש תשרי,

בפיו סימן לא טוב הוא עבורו וידאג כל השבוע מפני שעירב קודש בחול, וביאר הגה"ק רבי אליעזר צבי מקאמארא זיע"א (בהקדמת ספר אור עינים) שידאג כל השבוע שלא יבוא לידי מכשול בענייני קדושה.

והנה מסופר על כך מעשה נאה: ה'ה היה עשיר אחד שלא נמנה על עדת החסידים. באחת הפעמים שיצא לצרכי מסחרו, שבת בסקווירא וקבע מקום לתפילותיו בבית מדרשו של הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זיע"א¹⁹. ויהי בתפילת ליל השבת נכשל בלשונו ואמר "אתה חונן". נרעד העשיר על שאירע לו דבר כזה שכתוב עליו "ידאג כל השבוע", אך מיד ניחם את עצמו במחשבתו: "לכל היותר אפסיד כמה מטבעות במסחרי, העולם לא יתהפך בגלל זה". לאחר התפילה, כשעבר העשיר עם כל הקהל להתברך מפי הצדיק בברכת שבתא טבא, אמר לו הצדיק: "כשטועים ואומרים אתה חונן בתפילת השבת, יש לכך תיקון, והוא לאכול מסעודת ברכת ראש חודש שלנו".

ולפי האמור דיבור קדשו של הצדיק מבואר הפלא ופלא, שהרי הסכנה הטמונה באמירת אתה חונן בתפילת השבת, היא להכשיל את האדם בענייני קדושה כדברי הגה"ק מקאמארא, ומאידך ברכת ראש חודש בכוחה לתקן את מידת היסוד, ואם כן

ענין פירוש הכתוב (אסתר ב, כ) אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה, כי הלבנה נקראת בלשון יון אסתהר, כמו שכתוב בגמרא (מגילה יג, א), וזהו אין אסתר מגדת, היינו אין הלבנה מגדת ואומרת המולד שלה להחיצונים.

ובספר ליקוטי מהרי"ח בהשמטות כתב: ידידי המאור הגדול ר' פנחס הורוויץ ראב"ד קאסוב¹⁷ העיר לי, שבספר אוהב ישראל פרשת בא כתוב שאין נכון להכריז בפרהסיא את יום המולד (ודלא כפי שנהוג בקהילות רבות להכריז את יום המולד, והכל לפי המנהג).

והנה בספרי המקובלים כתוב שברכת החודש היא תיקון למידת היסוד, וכן יש על זה תפילה מיוחדת שנרפסה בסיפורי המקובלים לאחר תפילת "מי שעשה ניסים", שיקבץ ה' את כל פזורנו שיצאו שלא בקדושה ויחזרו לשורשם.

ברכת ראש חודש תיקון לאמירת אתה חונן

וראיתי בזה דבר פלא בספר "מבואר ועד צאתו"¹⁸: הנה הלכה היא בידוע שמי שנכשל בפיו בתפילת שבת והתחיל לומר "אתה חונן" צריך הוא לגמור הברכה עד תומה, ומבואר בשל"ה הקדוש שזה שנכשל

¹⁷ בעמח"ס פתחא זוטא.

¹⁸ אוצר דינים ומנהגים לשבת קודש, ליקט הרה"ג רבי פינחס שפיטצער.

¹⁹ בנו של המגיד הקדוש רבי מרדכי מטשערנאביל וחתן הרה"ק מרוזין והרה"ק רבי נפתלי צבי מסקווירא נכד רבי צבי בן הבעל שם טוב הקדוש זיע"א.

שכאשר אנו מבקשים בשנית "חיים של אהבת תורה ויראת שמים", כוונתנו לבקש שתהיה לנו אהבה לתורה וליראת שמים.

על יראת שמים כבר ביקשנו בתחילה; כעת אנו מבקשים שנהאב את היראת שמים. כי באמת יראת שמים אמתית מענגת את נפש האדם ולא להיפוך רח"ל, וכמו שאנו מבקשים בנוסח זה בזמר של הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארליץ זיע"א לשבת קודש: משוך נועם יראתך לעם מבקשי רצונך.

פשוט הדבר שהצדיק יכול להאיר את נשמת האדם שנפגמה ולתקנה על-ידי ברכת ראש חודש שלו.

בקשה לאהבת יראת שמים

לסיום יש להזכיר את השאלה המפורסמת מדוע מבקשים בתפילה הראשונה שבברכת החודש פעמיים על יראת שמים, וכבר נאמרו עליה תשובות רבות. אולם אחד מגדולי צדיקי החסידות השיב

זיכוי הרבים!!

ווילט איהר מנדב זיין

**אדער פארשפרייטן דעם חשוב'ן
קונטרס אין אייערע בית המדרש,**

רופט:

347-351-2400

אדער שיקט אן אימייל:

info@lomdoschasidus.com